

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Prop. 104 S

(2011–2012)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Reindrifftsavtalen 2012/2013, og endringer i
statsbudsjettet for 2012 m.m.

Innhold

1	Reindriftsoppjøret for 2012/2013	5			
1.1	Innledning	5	5.3.4	Kvinnerettede tiltak	28
1.2	Sametingets innspill	5	5.3.5	Forskning og utvikling	28
1.3	Forhandlingene 2012	6	5.3.6	Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling/STN	29
2	Politiske føringer	9	5.3.7	Konfliktforebyggende tiltak	29
2.1	Grunnlaget for forhandlingene	9	5.3.8	Reinprogrammet	29
2.2	Mål for reindriftspolitikken	9	5.3.9	Fagbrevordningen	29
2.3	Reindriftspolitiske virkemidler	10	5.3.10	Markedstiltak	29
3	Nærmere om den økonomiske utviklingen i næringen	11	5.3.11	Pramming av rein	30
3.1	Totalregnskapet for reindriften	11	5.3.12	Gjeterhytter og andre reindrifts-anlegg	30
3.2	Totalregnskapet for 2010 etter reinbeiteområde	11	5.3.13	Innløsning av siidaandel	30
3.3	Siidaandelens økonomi	15	5.3.14	Lærings- og omsorgsbaserte tjenester	30
4	Sentrale utfordringer og oppgaver	18	5.3.15	Gjennomgang av situasjonen i Nordland, Troms og Nord-Trøndelag med sikte på økt produktivitet	30
4.1	Innledning	18	5.3.16	Reintallstilpasningen	31
4.2	Oppfølging av reindriftsloven av 2007- bruksregler og reintall	18	5.3.17	Klassifisering av reinkjøtt	31
4.3	Endring av den offentlige forvaltningen av reindriften	19	5.3.18	Gjennomgang av de kostnads-senkende og direkte tilskuddene	31
4.4	Markedsforhold	20	5.3.19	Andre ordninger som sorterer under RUF	32
4.4.1	Innledning	20	5.4	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	32
4.4.2	Oppfølging av regulerings-lageret	20	5.4.1	Distriktstilskudd	32
4.4.3	Slakting og omsetning av reinsdyrkjøtt	21	5.4.2	Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag	32
4.5	Reinprogrammet	22	5.4.3	Fraktilskudd	33
4.6	Sikring av reindriftens arealer	23	5.5	Velferdsordninger	33
4.7	Skatter og avgifter	24	5.6	Organisasjonstilskudd	33
4.7.1	Økt trygdeavgift for reindriften	24	5.7	Importordninger	34
4.7.2	Merverdiavgift for reinbeite-distriktene	24	5.8	Regelverk	34
4.8	Tap av rein grunnet rovvilt	24	6	Endringer i statsbudsjettet 2012	35
4.9	Konvensjonen mellom Norge og Finland om bygging av reingjerder med mer	25		Forslag til vedtak om Reindriftsavtalen 2012/2013, og endringer i statsbudsjettet for 2012 m.m.	36
4.10	Grenseoverskridende reindrift mellom Norge og Sverige	25		Vedlegg	
5	Nærmere om Reindriftsavtalen 2012/2013	27	1	Reindriftsavtale 1. juli 2012 – 30. juni 2013	37
5.1	Økonomisk ramme og periode	27	2	Sluttprotokoll fra reindriftsavtaleforhandlingene 2012	40
5.2	Priser	27	3	Fordeling av avtalens ramme (mill kroner)	45
5.3	Utviklings- og investeringstiltak ...	27			
5.3.1	Styret for RUF	27			
5.3.2	Strategisk plan	27			
5.3.3	Økonomisk ramme	28			

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Prop. 104 S

(2011–2012)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Reindrifftsavtalen 2012/2013, og endringer i statsbudsjettet for 2012 m.m.

*Tilråding fra Landbruks- og matdepartementet 4. mai 2012,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Reindrifftsoppgjøret for 2012/2013

1.1 Innledning

Regjeringen legger med dette fram en proposisjon om Reindrifftsavtalen 2012/2013 og med forslag om endrede bevilgninger over statsbudsjettet for 2012 m.m. Stortinget godkjente 1. juni 1993 *Hovedavtale for reindriften* (St.prp. nr. 66 (1992-93), og ga Landbruks- og matdepartementet (LMD) fullmakt til å forhandle med Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) om ettårige avtaler for reindrifftsnaeringen.

Forhandlinger om Reindrifftsavtalen 2012/2013 ble innledet den 9. januar 2012. Partene kom i avsluttende forhandlingsmøte den 23. februar 2012 til enighet om ny avtale. Avtalen gjelder for perioden 1. juli 2012 - 30. juni 2013.

Rammen for Reindrifftsavtalen 2012/2013 er på 104,5 mill. kroner. Dette er en økning på 2,5 mill. kroner sammenlignet med inneværende oppgjør etter vedtatt budsjett for 2012.

Avtalebestemmelsene som gjelder bevilgninger over statsbudsjettet følger kalenderåret. Dette innebærer at årets forhandlinger om avtalens øko-

nomiske ramme og fordeling gjelder budsjettåret 2013. Bevilgningen innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop. 1 S (2012-2013) for Landbruks- og matdepartementet. Imidlertid fremmes proposisjonen om reindrifftsavtalen som tidligere for behandling i vårsesjonen. Det forutsettes at Stortinget i sin behandling av proposisjonen gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den inngåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2013.

1.2 Sametingets innspill

I forbindelse med de årlige reindrifftsavtaleforhandlingene har Sametinget observatørstatus, og følger de løpende forhandlingene. Dette innebærer også at Sametingets representant følger de interne forhandlingsmøtene på Statens side. Videre gis Sametinget i henhold til § 4 i *Hovedavtalen for reindriften* anledning til å uttale seg om reindrifftsavtalen før Stortinget behandler den

årlige stortingsproposisjonen om reindriftsavtalen.

Sametinget behandler spørsmål knyttet til reindriftsavtaleforhandlingene under ett av sine plenumsmøter på høsten. Før Staten legger frem sitt tilbud, avholdes det et møte mellom politisk ledelse i LMD og Sametinget. Under dette møtet utdyper Sametinget sitt innspill. I forkant av forhandlingene gjennomfører også Sametinget et møte med NRL. Videre kan Sametingsrådet avgi en uttalelse i forhold til den fremforhandlede avtalen under rådsmøte i mai/juni.

Sametinget behandlet og avga sitt innspill til forhandlingene om Reindriftsavtalen 2012/2013 i november 2011, og møte mellom Sametinget og LMD ble avholdt 10. januar 2012.

Sametinget fremmet i sitt innspill til Reindriftsavtalen for 2012/2013 forslag som berørte følgende områder:

- Samarbeid og konsultasjoner med departementet om reindriftspolitikken
- Virkemiddelordningene i avtalen
- Reindriftens arealer
- Rovvilt
- Avgifter i reindriften
- Helse
- Likestilling
- Markedssituasjonen
- Reintallstilpasning

1.3 Forhandlingene 2012

Forhandlingene om reindriftsavtalen gjennomføres med basis i gjeldende mål og retningslinjer for reindriftspolitikken som er trukket opp i St. meld. nr. 28 (1991-1992), *En bærekraftig reindrift*, og Stortingets behandling av denne, jf Innst S nr 167 (1991-1992). Videre er forhandlingene basert på Stortingets behandling av de siste års reindriftsavtaler og budsjettproposisjoner, samt den situasjonen man står overfor i næringen.

Forhandlingene om Reindriftsavtalen 2012/2013 startet 9. januar 2012 ved at NRL overleverte sitt krav til Staten. Kravet hadde en økonomisk ramme på 130,6 mill. kroner, en økning på 28,6 mill. kroner i forhold til gjeldende oppgjør på 102,0 mill. kroner. NRL krevde en økning av bevilgningene til Reindriftens utviklingsfond (RUF) med 7,2 mill. kroner, for de direkte tilskuddene med 21,0 mill. kroner, samt en økning av organisasjonstilskuddet med 0,4 mill. kroner.

Under RUF ble det fremmet krav om en avsetning på 8,0 mill. kroner til videreføring av VSP-rein. Når det gjelder konfliktforebyggende tiltak,

innebar kravet en økning på 0,3 mill. kroner til 1,7 mill. kroner. Videre krevde NRL bl.a. en avsetning på 4,1 mill. kroner til markedstiltak, 1,2 mill. kroner til en delfinansiering av to prosjekter som NRL er delaktige i, samt etablering av gunstige låne- og etableringsordninger. NRL viste til at dette vil være særlig viktig for ungdom i etableringsfasen, og for å sikre rekrutteringen i reindriften. I den sammenheng fremhevet NRL behovet for en prioritering av tiltak som stimulerer til utdanning og fortsatt deltagelse i reindriften. Bortsett fra enkelte justeringer, ble det foreslått en videreføring av de øvrige ordningene som sorterer under RUF.

Med enkelte justeringer og betydelige satsøkninger ble de kostnadsenkende og direkte tilskuddene foreslått videreført, men med en større grad av differensiering mellom reinbeiteområdene. Konkret ble det foreslått et eget tilskudd til reinbeiteområder med lav produktivitet som erstatning for dagens kalveslakteilskudd. Dette gjaldt Troms, Nordland og Nord-Trøndelag. Særskilt tilskudd i Vest-Finnmark ble foreslått videreført, men slakteuttaket skulle nå skje i tråd med vedtatte bruksregler. Videre ble frakttilskuddet foreslått endret slik at satsen økte med avstanden mellom slakteanlegg til fryseanlegg.

Bevilgningen til organisasjonstilskuddet ble foreslått økt som følge av et ønske om større aktivitet innenfor informasjon og kursvirksomhet for egne medlemmer, økte kostnader i forbindelse med gjennomføring av konsultasjoner, samt stor aktivitet i Markedsutvalget.

NRL fremmet også en rekke krav som formelt sett ligger på utsiden av forhandlingene. Dette omfattet bl.a. problemstillinger knyttet til rovviltpolitikken, grensegjerde mellom Norge og Finland, skatter og avgifter i reindriften, sikring av reindriftens arealer, samt bevilgning av midler til de distriktene som er utelukket fra vinterbeiter i Sverige, på bakgrunn av at ny Norsk-svensk reinbeitekonvensjon ennå ikke er iverksatt.

Staten la fram sitt tilbud den 31. januar 2012. Tilbudet hadde en økonomisk ramme for Reindriftsavtalen 2012/2013 på 102,0 mill. kroner. Dette var tilsvarende ramme som for inneværende oppgjør etter vedtatt budsjett for 2012. I tilbudet ble det lagt hovedvekt på å stimulere til markedsrettet produksjon og verdiskaping. På denne måten var tilbudet særlig innrettet mot reindriftsutøvere som har reindrift som hovednæring. I tillegg ble tiltak som bidrar til en rask oppfølging av Landbruks- og matmeldingen særlig prioritert.

I tilbudet ble Statens satsingsområder i forhandlingene om Reindriftsavtalen 2012/2013

beskrevet. Ett sentralt satsingsområde var å bruke økonomiske virkemidler for å følge opp godkjente bruksregler, herunder særskilt oppfølging av siidaer i distrikter med et for høyt reintall i forhold til det godkjente. Videre ble det vist til at oppfølgingen av bruksreglene vil kreve et økt uttak av slakterein. Med dette som utgangspunkt understreket Staten viktigheten av en særlig prioritering av tiltak som bidrar til økt slakting og omsetning av reinkjøtt, samt at arbeidet med å gjenopprette reindriftens positive markedssituasjon prioriteres. I tillegg ble det understreket at man i dette arbeidet sikrer at virkemidlene over reindrifftsavtalen samordnes slik at man på en mest mulig effektiv måte når de fastsatte mål.

Et annet satsingsområde var å benytte forhandlingene til en rask oppfølging av de reindriffts-politiske tiltakene som ligger i Meld. St. 9 (2011-2012) "Velkommen til bords". Dette gjelder bl.a. forsterkning av næringsaspektet i de reindriffts-politiske virkemidlene, evaluering av dagens tilskuddsystem, økt satsing på reiselivsbasert næringsvirksomhet i reindrifften, samt etablering av et program for læringsbaserte tjenester i reindrifften.

I sitt krav hadde NRL en rekke tiltak som skulle sikre smidige generasjonsoverganger og rekrutteringen til næringen. Staten viste til at, i motsetning til andre primærnæringer, har reindrifften i dag ikke et generelt rekrutteringsproblem. Dette er særlig fremtredende i Finnmark. I den forbindelse ble det vist til at det er et gjennomgående trekk at mange fortsetter å eie rein selv om man har sin hovedinntekt utenfor næringen, og at reindrifftens Totalregnskap viser at næringsinntekten er lavest i de områder der en større andel av flokken eies av personer som ikke har reindrifft som hovedvirksomhet. Staten understreket at dette er en utvikling som ikke bidrar til økonomisk bærekraft i næringen. Videre viste Staten til at distriktenes oppfølging av bruksreglene vil innebære at flere av de som eier rein må ut av næringen. Med bakgrunn i dette, samt det forhold at det i dag i hovedsak ikke foreligger et rekrutteringsproblem i næringen, understreket Staten at det verken er ønskelig å prioritere nye, eller å forsterke gjeldende virkemidler knyttet til rekruttering.

Under fremleggningen av tilbudet ble NRL orientert om at finansiering av tiltak for distrikt som er forhindret fra å bruke vinterbeiter i Sverige fordi Norsk-svensk reinbeitekonvensjon ikke er operativ, løses utenom Reindrifftsavtalen 2012/2013. For å sikre driftsgrunnlaget for disse distriktene også vinteren 2011/2012, ble det orientert

om at Landbruks- og matdepartementet vil foreslå en omdisponering på 0,5 mill. kroner til føring og andre nødvendige tiltak fra kapittel 1147 post 71 til kapittel 1151 post 51 i 2012.

I tillegg ble NRL orientert om at reindrifftsfradraget er endret tilsvarende som jordbruksfradraget. Endringene innebærer at reindrifftsfradraget økes fra 54.200 kroner til 63.500 kroner, og maksimalt fradrag økes fra 142.000 kroner til 166.400 kroner. Reindrifftsfradragets presentsats økes fra 32 pst. til 38 pst, samt at endringene er gjeldende fra og med 2012. Videre at reindrifftsutøverne vil bli gitt rett til fradrag for inngående merverdiavgift som faktureres reinbeitedistriktene for fellesanskaffelser av bl.a. gjerder og anlegg.

Etter at krav og tilbud var framlagt, ble det gjennomført tre forhandlingsrunder.

Forhandlingene ble sluttført den 23. februar 2012. Avtalen innebærer økonomiske tiltak i reindriffts-næringen på i alt 104,5 mill. kroner. Dette er en økning på 2,5 mill. kroner i forhold til gjeldende oppgjør.

Reindrifftsavtalen 2012/2013 sitt hovedmål er å legge til rette for økt markedsrettet produksjon og verdiskaping. Avtalen innebærer at de produksjonsavhengige tilskuddene i det vesentligste videreføres. Denne videreføringen legger til rette for økt slakting og produksjon, samtidig som den skaper en forutsigbarhet for den enkelte reindrifftsutøver.

Avtalen innebærer en avvikling av VSP-rein, og etablering av et nytt program for reindrifften tilsvarende Lokalmatprogrammet innenfor jordbruksavtalen. Det nye programmet skal være tilpasset reinbedriftenes utfordringer. Samtidig skal reiselivsbasert næringsutvikling i reindrifften, samt samarbeidstiltak mellom reindrifften og foredlingsbedrifter inngå i programmet.

Partene er også blitt enige om å etablere en egen ordning for lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften. Avtalepartene ser på lærings- og omsorgsbaserte tjenester også som et næringsrettet tiltak og en mulighet for reindrifften til økt inntjening. I tillegg vil en slik ordning bidra til å bygge et positivt omdømme omkring reindrifften. Ordningen skal være tilpasset næringens kultur- og særegenhet.

Den fremforhandlede avtalen gir grunnlag for en fortsatt positiv utvikling av reindrifften. Samtidig underbygger den fremforhandlede avtalen den dreining man har hatt i reindrifftsavtalens virkemidler de senere årene, med et mer næringsrettet fokus og en tilrettelegging for de reindrifftsutøverne som har reindrifft som hovedvirksomhet.

I tillegg til selve avtalen, vises det i sluttprotokollen til at det er bevilget 2,5 mill. kroner over kapittel 1147 til finansiering av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt i 2012. Det er enighet om at regelverket for radioaktivitetstiltak i slaktesesongen 2012/2013 fastsettes etter de

samme prosedyrer som forskriftene etter reindrifftsavtalen.

Som vedlegg til proposisjonen følger Reindrifftsavtalen for 2012/2013, sluttprotokollen til avtalen og en oversikt over fordelingen av avtalemidlene.

2 Politiske føringer

Reindrift er en liten næring i nasjonal målestokk, men både i samisk og lokal sammenheng har den stor betydning, økonomisk, sysselsettingsmessig og kulturelt. Reindrifften har alltid vært oppfattet og akseptert som en helt spesiell samisk næring. Reindrifften er derfor en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk kultur.

På bakgrunn av nasjonale forpliktelser etter Grunnloven, og folkerettens regler om urfolk og minoriteter, sees reindrifftspolitikken i en generell same- og samfunnspolitisk sammenheng. Reindrifftspolitikken er derfor bygd på to selvstendige grunnlag; en næringspolitisk produksjonsverdi og en samepolitisk kulturverdi.

2.1 Grunnlaget for forhandlingene

Stortinget godkjente 4. juni 1976 Hovedavtalen for reindriffts-næringen (St.prp. nr. 170 (1975-1976)) og ga Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å forhandle med Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) om toårige avtaler for reindriffts-næringen.

I samsvar med Stortingsmelding nr. 28 (1991-1992) ble det forhandlet om ny hovedavtale for reindrifften. Denne hovedavtalen ble gjeldende ved Stortingets behandling av St.prp. nr. 66 (1992-93). Dagens hovedavtale avviker i liten grad fra avtalen av 1976. Det var imidlertid nødvendig som følge av St.meld. nr. 28 (1991-1992) og Stortingets behandling av denne, å foreta enkelte endringer med hensyn til Sametingets og vesentlige næringsorganisasjoners rolle i reindrifftsavtalesystemet, samt endringer i avtaleperioden.

I henhold til gjeldende hovedavtale er Landbruks- og matdepartementet nå gitt fullmakt til å forhandle med NRL om ettårige avtaler for reindriffts-næringen. Perioden for reindrifftsavtalen gjelder fra 1. juli til 30. juni. Utover forhandlinger om de økonomiske virkemidlene, kan partene også kunne kreve forhandlinger om faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål av betydning for en utvikling av næringen mot de mål som er fastsatt i reindrifftspolitikken.

Ved brudd i forhandlingene fremmer staten i henhold til hovedavtalen på eget grunnlag ovenfor Stortinget forslag om de tiltak og økonomiske rammer som skal gjelde for kommende avtaleperiode. Foruten bruddet om forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2011/2012 og en utsettelse av forhandlingene om Reindrifftsavtalen 1983/1984 i forbindelse med utbyggingen av Alta/Kautokeino vassdraget, har det ikke vært brudd i disse forhandlingene.

2.2 Mål for reindrifftspolitikken

Mål og retningslinjer for reindrifftspolitikken er trukket opp i St. meld. nr. 28 (1991-1992) *En bærekraftig reindrift*, og av Stortinget i Innst. S. nr. 167 (1991-1992). I innstillingen konkretiseres "En bærekraftig reindrift" gjennom målene om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift. Målene står i innbyrdes sammenheng; økologisk bærekraft gir grunnlag for økonomisk bærekraft, og sammen gir økologisk og økonomisk bærekraft mulighet for å ivareta og utvikle kulturell bærekraft.

I etterkant av behandlingen av St.meld. nr. 28 (1991-1992) har Stortinget to ganger i året behandlet reindrifftspolitikken – ved den årlige reindrifftsavtaleproposisjonen og ved behandlingen av det årlige statsbudsjettet. Regjeringen og Stortinget har videreført hovedlinjene i meldingen, men det er også gjennomført løpende og nødvendige tilpasninger, og nye momenter i forvaltningen av reindrifften har blitt vektlagt.

Torsdag 12. april 2012 behandlet Stortinget Meld. St. nr 9 (2011-2012). Ved behandlingen av meldingen sluttet Stortingets flertall seg til Regjeringens reindrifftspolitikk. I innstillingen viste Næringskomiteen til at regjeringen vil sikre ei bærekraftig reindriffts-næring gjennom tilpasset reintall, reduserte tap og økt produksjon. I den forbindelse understreker komiteen betydningen av at reintallet reduseres i de områder der det er for mye rein, og at dette også er svært viktig for å ivareta hensynet til dyrevelferd.

Flertallet i komiteen sluttet seg til at delmålene om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft blir videreført. Mindretallet, bestående av representanter fra Høyre og Fremskrittspartiet, påpekte at målet om kulturell bærekraft som er beskrevet i meldingen vil forsterke reindrifftsproblemer, og ikke være forenlig med delmålene om økologisk og økonomisk bærekraft. Videre påpekte disse at reindrifften må som andre næringer ta inn over seg at en modernisering av driften ved hjelp av teknologi også vil medføre behov for færre hender i næringen.

Flertallet støtter også at næringsaspektet i de reindrifftspolitiske virkemidlene forsterkes. I den forbindelse ble det påpekt at reinkjøtt er en arktisk delikatess som har et markedspotensial som bør utnyttes i større grad enn i dag, og det er viktig at næringen øker sin innsats med produktutvikling og markedsføring.

I forbindelse med Regjeringens arbeid med å forenkle og effektivisere den offentlige forvaltningen av reindrifften ble det understreket at en gjennomføring av reindrifftspolitikken forutsetter en effektiv offentlig forvaltning av reindrifft. Videre at forvaltningen må kunne ivareta en god dialog og samhandling med reindrifften og samfunnet for øvrig.

I tillegg påpekte flertallet betydningen av at det i utviklingen av næringa er en god dialog mellom staten, næringa ved NRL, samt Sametinget og samfunnet for øvrig.

2.3 Reindrifftspolitiske virkemidler

De to sentrale virkemidlene for å nå de reindrifftspolitiske målene er reindrifftsloven og reindrifftsavtalen. Etter at ny lov tok til å gjelde fra 1. juli 2007, er reindrifften gitt et større ansvar for en bærekraftig ressursforvaltning av reinbeiteområdene. Bruksreglene vil utgjøre fundamentet i ressursforvaltningen framover, og være en forutsetning for at en rekke av lovens bestemmelser skal komme til anvendelse. Slik som forutsatt fikk Reindrifftstyret behandlet reingtallet i samtlige bruksregler før årsskiftet. Landbruks- og matdepartementet (LMD) har mottatt 16 klager fra reinbeitedistrikter på reingtallsvedtak fattet av Reindrifftstyret. Framover vil det være sentralt å sikre og legge til

rette for at distriktene følger opp godkjente bruksregler. Utfordringen med å følge opp godkjente bruksregler vil trolig være størst i deler av Finnmark der reingtallet ikke er i samsvar med beiteressursene, og der tallet på utøvere trolig er for høyt til at målet om økonomisk bærekraft kan oppnås. Oppfølging av disse distriktene vil kreve ekstra innsats. Det forutsettes at NRL støtter opp om og deltar aktivt i dette arbeidet.

Reindrifftsavtalen er, ved siden av reindrifftsloven, det viktigste redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindrifftspolitikken. I forhandlingene om reindrifftsavtalen drøftes de sentrale økonomiske spørsmål som knytter seg til utviklingen i næringen. Her fastsettes retningslinjene for bruken av de økonomiske virkemidlene – blant annet ut fra reindrifftslovens intensjon og bestemmelser, og ut fra de behov og utfordringer næringen til enhver tid står overfor. Fra og med reindrifftsavtalen 2003/04 er tilskuddsordningene lagt vesentlig om. Tilskuddene til siidaandeler og tamreinlag ble endret fra ordninger som i stor grad har vært faste beløp per siidaandel, til ordninger som premierer produksjon og verdiskaping. Dette innebærer at mens ordningene tidligere var knyttet opp mot et minstekrav til produksjon (kg), er dagens ordninger knyttet til verdien av det som produseres (kr). Videre er det rettet oppmerksomhet på tiltak som skal legge til rette for økt slakting og omsetning av reinkjøtt.

Dagens tilskuddsordninger for reindriffts næringen har hatt en annen utvikling i forhold til det øvrige landbruket hvor man de siste år, både nasjonalt og internasjonalt, har redusert de produksjonsavhengige tilskuddene til fordel for mer produksjonsnøytrale ordninger. Noe av bakgrunnen for dette er at man ønsker å stimulere til økt slakteuttak i reindrifften. Det er, og vil i all hovedsak være, beiteressursene som setter rammene for reindriffts omfang. Tiltak som stimulerer til størst mulig produksjon per rein på et gitt beitegrunnlag bidrar til det beste økonomiske resultatet for næringen. I tillegg til at dagens tilskuddssystem har hatt en positiv effekt på uttak av slaktedyr og verdiskapingen i reindrifften, har den bidratt til å øke forutsigbarheten i næringen, samt en betydelig forenkling i forvaltningen av de ulike tilskuddsordningene.

3 Nærmere om den økonomiske utviklingen i næringen

3.1 Totalregnskapet for reindriften

Økonomisk utvalg for reindriften er oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet og har til oppgave hvert år å legge fram et totalregnskap for næringen. Regnskapet utgjør det økonomiske grunnlagsmaterialet for reindrifftsforhandlingene. Regnskapet gir en oversikt over verdiene som er skapt i næringen samlet sett ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital, og viser med andre ord samlede inntekter, kostnader og resultat for hele reindriftnæringen i Norge. Regnskapet for 2010 med budsjett for 2011 ble lagt fram i desember 2011.

Totalregnskapet viser en nedgang i resultatmålene fra 2009 til 2010. Vederlag for arbeid og kapital har en nedgang fra 169,4 mill. kroner i 2009 til 152,6 mill. kroner i 2010 (-16,8 mill. kroner). Målt per årsverk har vederlag for arbeid og egenkapital en nedgang fra kr 166.900 i 2009 til kroner 153.000 i 2010, og målt per siidaandel har vederlag for arbeid og egenkapital en nedgang fra kr. 291.500 i 2009 til kr. 265.000 i 2010.

Sum produksjonsbaserte inntekter reduseres fra 182,5 mill. kroner i 2009 til 174,3 mill. kroner i 2010 (8,2 mill. kroner), hovedsakelig som følge av en reduksjon i kjøttinntektene på 5,6 mill. kroner grunnet reduksjon i produsentprisen, samt en reduksjon i livdyrverdien på 4,4 mill. kroner. Posten andre produksjonsbaserte inntekter øker med 1,5 mill. kroner fra 2009. Videre øker posten binæringsinntekter med 0,3 mill. kroner.

Sum statstilskudd økes fra 85,0 mill. kroner i 2009 til 87,2 mill. kroner i 2010 (2,2 mill. kroner). Denne økningen kan i hovedsak knyttes til postene Ordinære tilskudd.

Erstatningene for tap av rein økte fra 67,7 mill. kroner i 2009 til 72,2 mill. kroner i 2010 (4,5 mill. kroner), og erstatningene for arealinngrep hadde en økning fra 4,2 mill. kroner i 2009 til 6,1 mill. kroner i 2010 (1,9 mill. kroner). Det er hovedsakelig erstatningene for tap av rein til rovvilt som er økende.

Totalt sett gir dette en reduksjon i de samlede inntektene fra 335,2 mill. kroner i 2009 til 333,6 mill. kroner i 2010 (-1,6 mill. kroner).

Siidaandelens kostnader øker betydelig fra 128,1 mill. kroner i 2009 til 139,3 mill. kroner i 2010 (11,2 mill. kroner). Felleskostnadene har også en økning fra 21,5 mill. kroner til 25,6 mill. kroner i 2010 (4,1 mill. kroner). Tamreinlagenes kostnader reduseres fra 9,6 mill. kroner i 2009 til 7,8 mill. kroner i 2010 (-1,8 mill. kroner). I sum gir dette en økning i de totale kostnadene fra 159,2 mill. kroner i 2009 til 172,7 mill. kroner i 2010 (13,5 mill. kroner).

Ser man på utviklingen fra 2007 øker kostnadene med 35 pst. på fire år. Denne kostnadsøkningen fremstår som bekymringsfull ift. målet om økonomisk bærekraft. Kostnadsøkningen har ikke sammenheng med økte slaktekostnader, men er i hovedsak relatert til varekjøp, utstyr og avskrivninger.

Renter på lånt kapital øker fra 6,6 mill. kroner i 2009 til 8,4 mill. kroner i 2010 (1,9 mill. kroner) på grunn av høyere gjeldsnivå i 2010 sammenlignet med året før.

Budsjettet for 2011 viser en reduksjon i resultatmålene grunnet lavere slakteuttak og en negativ prisutvikling.

3.2 Totalregnskapet for 2010 etter reinbeiteområde

Tabell 3.2 viser totalregnskapet for 2010 fordelt etter reinbeiteområder. Det går frem av tabellen at det er klare forskjeller i resultatene mellom områdene. Vederlag for arbeid og egenkapital utgjør for Sør-Trøndelag/Hedmark som ligger høyest, 416.900 kroner per årsverk og for Troms som ligger lavest, 90.900 kroner per årsverk. Det er i regnskapet foretatt oppsplitting av Øst-Finnmark og Vest-Finnmark i soner – se tab 3.3. Her viser tilsvarende beregning at Karasjok Øst ligger lavest med 51.000 kroner per årsverk, mens Polmak/Varanger ligger høyest med 360.100 kroner per årsverk.

Endringer i reinjordverdien fremkommer i hovedsak som følge av endringer i reintall og flokksammensetning. Tabell 3.2 viser at disse endringene har stor betydning for resultatmålene i de

Tabell 3.1 Sammendrag av reindriftens totalregnskap i perioden 2007-10, samt budsjett 2011 (1.000 kroner)

Regnskapsposter	2007	2008	2009	2010	2011 ¹
Produksjonsbaserte inntekter:	165 134	161 086	182 536	174 259	140 633
Kjøtt og biprodukter	135 116	158 257	146 833	141 201	109 972
Endring i reinhjordverdien	10 155	-16 721	8 078	3 696	1 300
Binæringsinntekter	5 160	3 871	5 800	6 077	6 077
Andre ²	14 703	15 680	21 826	23 284	23 284
Statstilskudd:	69 202	87 101	84 973	87 198	74 390
Ordinære tilskudd	47 554	54 691	53 143	57 824	51 225
Andre tilskudd	12 902	19 587	19 186	15 391	11 080
Ekstraordinære tilskudd	181	1 357	0	0	0
Tilskudd til binæringer	2 205	2 390	3 091	4 082	4 082
Verdiskapningsprogram	1 372	4 076	2 222	2 830	1 212
Tiltak mot radioaktivitet	1 746	631	935	837	1 126
Konfliktdependende tiltak rovvilt	3 242	4 369	6 396	6 233	5 666
Erstatninger:	61 279	72 068	67 685	72 155	70 636
Tap av rein	43 020	60 703	63 460	66 082	63 415
Arealinngrep	18 259	11 365	4 225	6 073	7 221
Sum inntekter:	295 614	320 255	335 194	333 611	285 659
Kostnader:					
Driftsenhetenes kostnader	100 296	108 586	128 124	139 307	135 167
Felleskostnader	18 841	16 777	21 471	25 601	25 926
Kostnader i tamreinlag	8 583	8 605	9 610	7 799	7 225
Sum kostnader:	127 721	133 968	159 205	172 707	168 318
Vederlag for arbeid og kapital	167 894	186 287	175 989	160 905	117 341
Renter på lånt kapital	9 638	11 774	6 573	8 354	8 381
Vederlag for arbeid og egenkapital					
Totalt (1.000 kr)	158 255	174 513	169 416	152 551	108 960
Per årsverk (kr)	154 994	170 924	166 912	152 998	109 172
Per driftsenhet (kr)	268 869	296 791	291 593	265 285	190 456
Sum årsverk	1 021	1 021	1 015	997	998
Ant.siidaandeler ³	589	588	581	575	572

¹ Det presenteres her budsjett for 2011 i stedet for foreløpig regnskap. Dette har sin årsak i at regnskapstallene ennå ikke foreligger.

² Posten omfatter arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter.

³ Antall årsverk for tamreinlagene (33) er lagt inn til antall siidaandeler i samisk reindrift.

Tabell 3.2 Totalregnskap for 2010 fordelt etter reinbeiteområder (1.000 kr)

Reinbeite- område	Øst- Finnm.	Vest- Finnm.	Troms	Nord- land	Nord- Tr.lag	Sør- Tr.lag/ Hed- mark
Prod.baserte innt.	59 328	50 221	6 501	10 573	14 558	18 077
Kjøtt og biprod.	46 577	42 967	5 718	8 838	9 824	13 623
Endr. i reinhjordverdi	3 806	1 576	-1 498	-2 815	-73	1 354
Binæringsinntekter	726	2 166	183	1 389	242	1 371
Andre prod.bas.innt.	8 220	3 512	2 097	3 162	4 565	1 728
Statstilskudd:	29 471	27 713	5 887	8 617	5 713	6 984
Ordinære tilskudd	20 503	19 498	3 040	2 797	3 449	5 963
Andre tilskudd	5 407	5 625	1 704	2 036	339	280
Ekstraord. tilskudd	0	0	0	0	0	0
Tilskudd til binæringer	1 112	1 352	666	104	489	359
Verdiskapingsprogr.	1 392	483	39	476	114	326
Tiltak mot radioakt.	0	0	0	424	173	0
Konfl.demp.rovvilt	1 057	755	438	2 780	1 149	55
Erstatninger:	17 519	14 473	9 281	14 798	10 870	4 153
Tap av rein	15 440	13 940	8 515	13 374	10 460	3 291
Arealinngrep	2 079	533	766	1 423	410	862
Sum inntekter	106 318	92 407	21 668	33 988	31 142	29 214
Kostnader:						
Siidaandelenes kostn.	48 463	49 072	9 451	13 883	8 927	9 511
Felleskostnader	9 397	3 525	5 166	1 840	3 669	2 003
Kostn. i tamreinlag	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader	57 860	52 598	14 617	15 724	12 595	11 514
Vederlag for arbeid og kapital	48 457	39 809	7 051	18 265	18 546	17 700
Renter på lånt kapital	2 425	3 457	446	649	523	842
Vederlag for arbeid og egenkapital						
Totalt (1.000 kr)	46 033	36 352	6 605	17 616	18 024	16 858
Per årsverk (kr)	142 816	90 068	90 875	253 644	324 555	416 889
Per siidaandel (kr) ¹	270 780	174 769	140 531	400 362	462 147	561 943
Sum årsverk	322	404	73	69	39	40
Antall siidaandeler	170	208	47	44	39	30

¹ Gjennomsnittall beregnet ut fra totalt antall aktive siidaandeler, dvs siidaandeler med rein, innefor hvert reinbeiteområde. Dette innebærer at også siidaandeler med lav eller ingen produksjon inngår i beregningen.

Tabell 3.3 Totalregnskap for 2010 fordelt på soner i Finnmark (1.000 kr)

Reinbeite- område	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest
Produksjonsbaserte inntekter:	33 172	11 081	15 076	14 982	19 308	16 027
Kjøtt og biprodukter	23 280	11 355	11 941	11 202	17 841	14 020
Endring i reinhjordverdien	4 627	-2 259	1 438	2 355	-1 651	872
Binæringsinntekter	102	229	395	1 000	688	478
Andre	5 163	1 756	1 301	425	2 430	657
Statstilskudd:	11 492	7 351	10 628	8 812	12 345	6 555
Ordinære tilskudd	8 974	4 919	6 610	5 985	8 823	4 689
Andre tilskudd	1 638	1 219	2 549	2 088	2 331	1 206
Ekstraordinære tilskudd	0	0	0	0	0	0
Tilskudd til binæringer	199	78	835	493	538	321
Verdiskapningsprogram	397	995	0	36	286	161
Tiltak mot radioaktivitet	0	0	0	0	0	0
Konfl.demp. tiltak rovvilt	283	140	634	210	367	178
Erstatninger:	6 877	5 149	5 493	4 077	5 643	4 753
Tap av rein	5 073	4 874	5 493	4 077	5 643	4 220
Arealinngrep	1 804	275	0	0	0	533
Sum inntekter	51 541	23 580	31 196	27 872	37 297	27 335
Kostnader:						
Siidaandelens kostnader	19 941	14 544	13 978	16 375	18 628	14 069
Felleskostnader	5 638	2 716	1 043	873	1 179	1 473
Kostnader i tamreinlag	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader	25 579	17 260	15 021	17 248	19 807	15 542
Vederlag for arbeid og kapital	25 962	6 320	16 175	10 624	17 490	11 793
Renter på lånt kapital	561	925	939	1 324	1 559	574
Vederlag for arbeid og egenkapital						
Totalt (1.000 kr)	25 401	5 395	15 236	9 299	15 931	11 219
Per årsverk(kr)	360 117	51 015	104 335	76 851	91 909	115 457
Per siidaandel (kr)	577 306	105 784	203 148	149 988	173 160	207 756
Sum årsverk	71	106	146	121	173	97
Antall siidaandeler	44	51	75	62	92	54

fleste reinbeiteområdene. I tillegg til at endringer i reinjordverdien har innvirkning på resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene innenfor samme år, har de også avgjørende betydning for endringer i resultatmålene innenfor et område mellom år.

Endringene fra 2009 til 2010 i totalregnskapets hovedposter gir følgende forklaring til endringene i resultatmålene i de ulike reinbeiteområdene:

- *Øst-Finnmark*: Resultatmålene har en nedgang. De produksjonsbaserte inntektene er noe redusert, mens tilskuddsdelen og erstatninger er økende. Et høyt kostnadsnivå gjør imidlertid at resultatmålene reduseres. Antall siidaandeler er redusert fra 179 til 170.
- *Vest-Finnmark*: Resultatmålene har en nedgang. De produksjonsbaserte inntektene, samt statstilskuddene, reduseres. Kostnadene og erstatningene er på omtrent samme nivå som i 2009. Antallet siidaandeler reduseres med 2.
- *Troms*: Resultatmålene reduseres. De produksjonsbaserte inntektene har en nedgang, og sammen med reduserte statstilskudd og en litt lavere erstatningssum gir dette lavere totale inntekter. I dette området er også kostnadsnivået økende. Antall siidaandeler er uendret.
- *Nordland*: Resultatmålene for området har en økning. De produksjonsbaserte inntektene har en liten nedgang, og tilskuddsoverføringene er på samme nivå som i 2009. Erstatningene øker, og bidrar med dette til forbedring av resultatmålene. Kostnadene er omtrent uendret. Antall siidaandeler økes med 1.
- *Nord-Trøndelag*: Resultatmålene reduseres. De produksjonsbaserte inntektene øker, mens statstilskudd og erstatninger reduseres. Kostnadsnivået i dette området er sterkt økende. Antall siidaandeler er uendret.
- *Sør-Trøndelag/Hedmark*: Resultatmålene for området er svakt økende. Dette kommer som følge av økte produksjonsbaserte inntekter. Økningen her kommer som følge av en positiv endring i reinjordverdien. Statstilskuddene og erstatninger er noe redusert. I dette området har man også et økt kostnadsnivå.
- *Tamreinlag*: Resultatmålene øker. De produksjonsbaserte inntektene reduseres, det samme gjelder statstilskuddene, men en økning i erstatningene bidrar til økte inntekter. Det totale inntektsnivået er allikevel lavere enn i 2009, men en reduksjon av kostnadene fra 2009 til 2010 har bidratt til at man likevel får en økning av resultatmålene.

Tabell 3.3 viser at det er store forskjeller mellom sonene i Finnmark, både innenfor områdene og mellom områdene.

3.3 Siidaandelens økonomi

Gjennomsnittlige nøkkeltall per siidaandel og per rein i de ulike reinbeiteområdene er presentert i tabell 3.4. Tabellen viser at det er store variasjoner mellom områdene. Eksempelvis varierer kjøttinntektene per siidaandel mellom 121.660 kroner i Troms og 454.100 kroner i Sør-Trøndelag/Hedmark. Gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein varierer mellom 386 kroner per rein i Karasjok og 986 kroner per rein i Sør-Trøndelag/Hedmark. Det er også betydelige variasjoner i gjennomsnittlige statstilskudd mellom reinbeiteområdene. Reinbeiteområdene der flest siidaandeler og distrikter oppfyller kravene i reindriftsavtalens ordninger, får uttelling i form av høyere utbetaling. Dersom inntektsoverføringene relateres til reinntall, er overføringene i 2010 størst i Sør-Trøndelag/Hedmark og Polmak/Varanger med 452 kroner per rein og lavest i Karasjok med 254 kroner. For 2010 er inntektsoverføringene per siidaandel høyest i Polmak/Varanger med 241.203 kroner og lavest i Nord-Trøndelag med 97.129 kroner.

De totale kostnadene per siidaandel varierer også betydelig mellom områdene. Tilsvarende varierer de totale kostnader per rein. Troms og Polmak/Varanger har det høyeste kostnadsnivået sett i forhold til reinntallet med hhv 1177 og 1089 kroner per rein, mens Vest-Finnmark og Karasjok har de laveste kostnadene per rein med hhv 536 og 535 kroner per rein. Variasjonen i kostnadene per rein har sammenheng med driftsstrukturen og størrelsen på driftsgruppene i de ulike områder.

Tabell 3.4 viser til dels store forskjeller i lønnsomhet mellom områdene. Den store variasjonen skyldes forskjeller både når det gjelder reinntall per siidaandel og inntjening per rein, hvorav sistnevnte ser ut til å ha størst betydning for resultatet. Dette innebærer at en forbedring av siidaandelens økonomi først og fremst betinger økt inntjening per rein, men også økt reinntall per siidaandel.

Mange reindriftsfamilier henter betydelige deler av sin inntekt utenfor reindriftsnæringen. Det er i all hovedsak kvinner som står for denne inntekten. Gjennomsnittlig sum lønn m.v. per siidaandel varierer fra 178.000 kroner i Nordland til 248.000 kroner i Sør-Trøndelag/Hedmark. I 2010 utgjør sum lønn m.v. utenfor reindriftsnæringen

Tabell 3.4 Gjennomsnittelige nøkkeltall per siidaandel og per rein for reinbeiteområdene i 2010 (kr)

	Polmak/ Varanger	Karasjok	Vest- Finnm	Troms	Nordl.	Nord- Tr.lag	Sør- Tr.lag/ Hed- mark
Kjøttinntekter pr siidaandel	529091	184897	206572	121660	200864	251897	454100
Kjøttinntekter pr rein	991	386	438	460	568	772	986
Statstilskudd pr siidaandel	241203	121405	120783	100927	109848	97129	208125
Statstilskudd pr rein	452	254	256	382	311	298	452
Erstatninger pr siidaandel	156295	84452	69582	197468	336318	278718	138433
Erstatninger pr rein	293	176	147	747	951	855	301
Totale inntekter pr siidaandel	1171386	434738	444264	461021	772455	798513	973800
Totale inntekter pr rein	2195	908	941	1744	2184	2448	2115
Totale kostnader pr siida	581332	256203	252873	311007	357354	322958	383796
Totale kostnader pr rein	1089	535	536	1177	1011	990	834
Vederlag arbeid og egenkap pr siidaandel	577295	163738	174769	140532	400364	462154	561933
Vederlag arbeid og egenkap pr rein	1082	342	370	532	1132	1417	1221
Reintall pr siidaandel	534	479	472	264	354	326	460
Inntekter utenfor reindriften pr siidaandel	239000	218000	204000	191000	178000	179000	248000

208.000 kroner i gjennomsnitt per siidaandel i samisk reindrift.

Tabell 3.5 viser at vederlag for arbeid og egenkapital er på sitt laveste i 2010 sett perioden under ett. Fra toppåret 2008 er det en reduksjon på 29.625 kroner til 2010. Den største nedgangen er i Karasjok Øst. I dette området er vederlaget redu-

sert fra 250.809 kroner i 2009 til 105.784 kroner i 2010. For denne sonen har det vært en markant nedgang gjennom hele sammenligningsperioden. Samtidig viser tabellen at Polmak/Varanger som befinner seg i samme reinbeiteområde, er den sonen som har økt mest når det gjelder resultatmålet for arbeid og egenkapital fra 2009 til 2010.

Tabell 3.5 Vederlag for arbeid og egenkapital per siidaandel i perioden 2007-2010 (kr)

Reinbeiteområde	2007	2008	2009	2010
Polmak/Varanger	528 075	604 945	395 150	577 306
Karasjok øst	379 169	253 324	232 921	105 784
Karasjok vest	176 376	206 230	217 244	203 148
Øst-Finnmark	321 566	319 076	266 611	270 780
Kautokeino øst	200 392	142 945	180 262	149 988
Kautokeino midt	178 457	165 559	189 273	173 160
Kautokeino vest	238 760	257 679	303 603	207 756
Vest-Finnmark	200 180	186 142	215 734	174 769
Troms	179 376	375 521	168 442	140 531
Nordland	294 329	435 065	363 601	400 362
Nord-Trøndelag	386 453	461 041	551 852	462 147
Sør-Tr/Hedmark	474 577	480 716	549 423	561 943
Sum samisk reindrift	273 180	299 671	280 044	247 789
Tamreinlag ¹	195 335	228 580	292 749	334 815
Totalt	284 632	296 791	282 694	267 166

¹ Vederlag for arbeid og egenkapital per årsverk for tamreinlagene

4 Sentrale utfordringer og oppgaver

4.1 Innledning

Reindrifften bidrar til et levende landbruk i hele landet gjennom beitebruk i fjellområder og utmark. Reindrifften er unik, både fordi den i det vesentligste er en urfolksnæring og fordi reinkjøttet er en arktisk delikatesse og noe av det mest eksklusive og spennende kjøttet Norge har å by på. Disse forholdene innebærer at reindrifften har store muligheter for å øke sin verdiskaping.

Reindrifften er en av få næringer i Norge med helårs beitedrift. Den nomadiske driftsformen med flytting mellom ulike årstidsbeiter bidrar til en god utnyttelse av beiteressurser i fjell og utmark. Reinens diett, som hovedsakelig består av viltvoksende planter, gjør at reinkjøtt er et smakfullt og eksklusivt bidrag til matmangfoldet i Norge. Det foregår reindrift i nærmere 140 av landets kommuner over et landareal på ca. 140 000 km². Hovedtyngden av reindrifften, om lag 70 pst., finner sted i Finnmark.

Reindrifftens utfordringer er mange og sammensatte. Fortsatt er det en betydelig utfordring i forholdet mellom beitetrykk og beitegrunnlaget i deler av Finnmark. For Troms reinbeiteområde er hovedutfordringen et underskudd på vinterbeite og en generelt svak økonomi. For de tre sydligste reinbeiteområdene er hovedutfordringen en sikring av arealene for å opprettholde den tradisjonelle nomadiske driftsformen. I samtlige reinbeiteområder er det en økt utfordring knyttet til store tap grunnet rovvilt. Dette er særlig fremtredende i Nordland og Nord-Trøndelag reinbeiteområder. I tillegg er det en utfordring i samtlige områder å få til økt verdiskaping for næringsutøverne.

4.2 Oppfølging av reindrifftsloven av 2007- bruksregler og reintall

Den nye reindrifftsloven skal gi grunnlag for en hensiktsmessig indre organisering og forvaltning av reindrifften. Videre skal reindrifftsnaeringen etter loven, gjennom internt selvstyre, selv spille en aktiv rolle og ha ansvaret for at reindrifften er bærekraftig. Et sentralt verktøy i denne forbin-

delse er bruksreglene. De tre siste årene har myndighetenes arbeid vært preget av bistand og tett oppfølging i forhold til næringens arbeid med å utarbeide bruksregler. I bruksreglene skal det blant annet lages egne bestemmelser som skal regulere beitebruk og reintall i distriktene.

Ved utgangen av 2011 hadde samtlige sommer- og helårsbeitedistrikter fått godkjent sine bruksregler. Dette gjelder både områdestyrenes godkjenning av beitebruksreglene og Reindrifftsstyrets stadfesting og fastsetting av den enkelte siidas reintall. Reintallet er i dag på om lag 250.000 rein. Ut fra godkjente bruksregler vil det være behov for å redusere reintallet med i underkant av 40.000 rein. I all hovedsak skal denne reduksjonen skje i Øst- og Vest-Finnmark reinbeiteområder.

Der hvor reintallet i siidaen er for høyt i forhold til det som er fastsatt, skal det skje en reintallsreduksjon i henhold til reindrifftsloven § 60 tredje ledd, primært gjennom en reduksjonsplan utarbeidet av siidaen, sekundært gjennom en forholdsmessig reduksjon. Dersom siidaen ikke får utarbeidet reduksjonsplanen innen de frister som er satt av Reindrifftsstyret, eller ikke klarer å gjennomføre planen, vil bestemmelsen i § 60 tredje ledd annet punktum om forholdsmessig reduksjon komme inn. Det er Reindrifftsstyret som har ansvaret for at en slik reduksjon gjennomføres.

Behovet for reintallsreduksjoner innebærer en innskrenkning i tilgangen til ressursen for brukerne. Knyttet til dette kommer spørsmålene om prinsipper for fordeling av beiteressurser mellom brukere og byrdefordeling ved reduksjoner. Dette er problemstillinger som er gjeldende på distriktsnivå innenfor flyttesystemer, internt i distrikter og i siidaer, og til slutt internt på siidaandelsnivå. Gjennom reindrifftens bruksregler må næringens tradisjonelle prinsipper om samarbeid og gjensidighet gjenvinnes. For at dette skal skje må det være tillitt mellom aktørene i næringen til at hver enkelt iverksetter sine tiltak om reduksjoner av reintallet. Dersom enkelte ikke reduserer reintallet, vil driftssituasjonen til de som har gjennomført reduksjoner påvirkes negativt. Reindrifftsstyret og områdestyrene vil i denne sammenheng ha en

rolle ved å følge opp eventuelle brudd på bruksregler og reduksjonsavtaler gjennom reindrifftslovens sanksjonsbestemmelser. Dette skal ivareta utøvernes rettssikkerhet samt sikre en positiv utvikling for reindrifftsens beiteressurser. I tillegg til sanksjonene i reindrifftsloven vil man nå gjennom Reindrifftsavtalen 2012/2013 foreta en avkortning av tilskuddene til de siidaandelene som ikke gjennomfører reduksjonen av reintallet som forutsatt.

Fremover er det særlig viktig at det etableres bruksordninger om beitebruken og fordelingen av de såkalte "fellesbeitene" i indre Finnmark. Reinbeiterettsutvalgets utredning om beiterettigheter til vinterbeiteområdene i Vest-Finnmark, som ble avsluttet i 2002, har blant annet medført en rettighetsdebatt og posisjonering mellom parter på vår-, høst- og vinterbeiteområdene. Dette har utviklet seg over flere år, og graden av konflikt har økt med en økning av reintallet. Å etablere bruksregler som i tilstrekkelig grad avklarer og koordinerer beitebruk mellom grupper, vil være en stor utfordring som det er helt nødvendig å finne en løsning på. Fremover må distriktene være kreative og løsningsorienterte for å løse sine felles utfordringer om tilgang til beitene. Prosessen om bruksregler må fokusere på praktiske bruksordninger fremfor en for ensidig vektlegging av den enkeltes rettigheter til beite på særskilt rettsgrunnlag. I denne sammenhengen påpekes det at en eventuell uenighet om rettighetsmessige forhold ikke er til hinder for å utarbeide bruksregler, i og med at disse reglene ikke tar standpunkt til slike spørsmål. Dersom det i ettertid skulle vise seg at rettighetsforholdene var annerledes enn det som legges til grunn for beitebruken, kan bruksreglene endres. I den forbindelse vises det Meld. St. 9 (2011-2012) hvor departementet har foreslått å gi jordskifteretten kompetanse til også å avklare interne forhold i reindrifften.

4.3 Endring av den offentlige forvaltningen av reindrifften

I regjeringens politiske plattform for 2009 – 2013 er evaluering av den offentlige forvaltningen oppført som et viktig tiltak i reindrifftspolitikken. På det tidspunktet forelå en utredning med forslag til endringer i reindrifftsforvaltningen gjennom Lovutvalgets arbeid, jf. NOU 2001:35. Lovutvalget hadde blant annet støttet seg på en evaluering gjennomført av Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) i 2000, jf. NIBR prosjektrapport

2000:16 *Reindrifftsforvaltningen*. Evalueringen var et oppdrag fra Reindrifftsforvaltningen.

Siden det hadde gått en del år siden forrige evaluering, ble det bestemt at det måtte gjennomføres nye, supplerende evalueringer. I 2010 opprettet LMD en arbeidsgruppe som gjennomførte en internevaluering. Det ble samtidig gjennomført en omdømmeundersøkelse i regi av NIBR. På tross av at Reindrifftsforvaltningen iverksatte ulike tiltak i etterkant av forrige evaluering, dokumenterte de nye evalueringene fortsatt store, og til dels overlappende utfordringer. Blant annet at forvaltningen av reindrifft oppfattes for isolert fra annen forvaltning, forvaltningsstrukturen er uoversiktlig, det er lang saksbehandlingstid og at det er vanskelig å skille mellom næring og forvaltning. Det vises til rapportene *"Internevaluering av den offentlige forvaltningen av reindrifft"*, LMD 2010 og NIBR Rapport 2011:4 *"Den offentlige forvaltninga av reindriffta – omdømmeundersøkninga"* for en mer grundig beskrivelse.

Departementet vil her særlig påpeke at evalueringene i 2000 og i 2010 tyder på at det er viktig å samordne den offentlige forvaltning av reindrifft med forvaltning av andre sektorer. Reindrifftslovutvalgets forslag om å legge områdekontorene inn under Fylkesmannen vil etter departementets oppfatning sikre bedre samordning mellom reindrifft på den ene siden, og landbruk og miljø på den andre. Fylkesmannen har også en viktig rolle og kompetanse innenfor arealforvaltning. Dette er et meget ressurskrevende arbeidsområde for reindrifftsforvaltningen i dag. En overføring av områdekontorene til de fem nordligste fylkesmennene vil på sikt bidra til en kompetanseheving på områdekontorene og økt kompetanse om reindrifften hos fylkesmennene.

Utfordringene har vært vedvarende, og evalueringene tyder altså på at de har vært vanskelig å løse. Myndighetene har derfor sett behov for omfattende endringer i den offentlige forvaltningen av reindrifft.

Høsten 2011 sendte departementet et lovforslag som innebærer en avvikling av områdestyrene på høring. Høringen ble avsluttet i januar 2012, Sametinget behandlet lovforslaget i plenum i februar 2012. Landbruks- og matdepartementet har startet opp konsultasjoner med Sametinget og Norske Reindrifftsamers Landsforbund om saken. I løpet av våren vil det bli holdt nye konsultasjonsmøter.

I tillegg til lovendringene arbeides det med en administrativ overføring av områdekontorene til de fem nordligste fylkesmennene. Den sentrale forvaltningen med lokalisering i Alta forutsettes

opprettholdet som før, men skifter navn til Statens reindriftsforvaltning. De vedtak som områdestyrene i dag fatter, forutsettes etter en virksomhetsoverføring og avvikling av områdestyrene, å bli foretatt av fylkesmennene. Samisk medvirkning i forvaltningen sikres ved at Reindriftsstyret med dagens system for oppnevning samt oppgaver gitt i lov, forutsettes videreført. Dette innebærer at Reindriftsstyret vil være klageorgan for vedtak fattet av Fylkesmannen. Landbruks- og matdepartementet vil fortsatt ha det overordnede faglige ansvaret for den offentlige forvaltningen av reindriften.

Det er gjennomført egne prosesser for å sikre de ansattes medbestemmelse. Videre skal det gjennomføres fylkesvise prosesser med sikte på samordning og effektivisering. I de fylkesvise prosessene skal dialog med, og medvirkning for Sametinget og NRL ivaretas på en hensiktsmessig måte. Departementet har i forbindelse med konsultasjonene bedt om Sametinget og NRL's syn på hvordan denne dialogen kan utvikles på en god og formålstjenlig måte.

4.4 Markedsforhold

4.4.1 Innledning

Et velfungerende reinkjøttmarked er avgjørende for å nå reindriftspolitiske mål. Dette gjelder gjennom hele verdikjeden fra vidde til bord. Et velfungerende marked vil også være viktig for reieneierne oppfølging av bruksreglens krav til reduksjon av reintallet.

Etter ønske fra næringen ble avtalepartene i forbindelse med forhandlingene om Reindriftsavtalen 2002/2003 enige om å oppheve målprisen på reinkjøtt. Etter den tid har man hatt fri prisdannelse på reinkjøtt innenfor den beskyttelse importvernet har gitt. Siden 2003 er det heller ikke gitt anledning til import av reinkjøtt til redusert toll.

Markedstiltak er i utgangspunktet et ansvar for næringen og aktørene i verdikjeden. Gjennom de erfaringer som er høstet har det imidlertid vist seg at det kan være behov for et mer direkte engasjement fra statens side. Hovedgrunnen til dette er at oppfølgingen av reintallstilpasningen i Finnmark krever en mer aktiv offentlig innsats.

4.4.2 Oppfølging av reguleringslageret

Ved inngangen til slaktesesongen 2010/2011 var markedssituasjonen for reinkjøtt vanskelig, og da særlig for reieneiere og slakteri- og viderefored-

lingsbedrifter i Finnmark. Med bakgrunn i den vanskelige situasjonen, ble det høsten 2010 gjennomført ekstraordinære forhandlinger mellom NRL og Staten. Forhandlingene resulterte i enighet om kortsiktige tiltak for å sikre økt slakting og omsetning av rein fra Finnmark. Ett sentralt tiltak var etablering av en midlertidig reguleringsordning fram til 31. mars 2011. Partene var også enige om å bruke Nortura SA som operatør for tiltaket, jf for øvrig Norturas rolle og erfaring som markedsregulator innenfor kjøttsektoren for øvrig. Bakgrunnen for enigheten om å etablere en reguleringsordning var å legge til rette for at reieneierne fikk slaktet, og derigjennom forhindre at flere reindriftsfamilier kom i en vanskelig økonomisk situasjon. Tiltaket fungerte etter hensikten, og ved utgangen av reguleringsperioden lå det totalt 513 tonn på lager.

Partene var enige om at kostnadene til reguleringsordningen ble finansiert innenfor reindriftsavtalens rammer, jf kap. 1151 post 51 "Reindriftens utviklingsfond". I 2010 ble det satt av 2,8 mill. kroner til ordningen. I forbindelse med Stortingets behandling av proposisjonen om Reindriftsoppgjøret 2011/2012, ble det bevilget en økning på Reindriftsavtalen 2010/2011 med 7,0 mill. kroner. Det var forutsatt at bevilgningen skulle dekke utgiftene til oppfølging av reguleringslageret.

NRL valgte å bryte forhandlingene med Staten om Reindriftsavtalen 2011/2012. Bakgrunnen for bruddet var knyttet til uenighet om markedsregulerende tiltak, herunder først og fremst oppfølging og avvikling av reguleringslageret. NRLs hovedbekymring var knyttet til hvilken prisvirkning avviklingen av lageret ville få. Med bakgrunn i bruddet ble ansvaret for oppfølgingen av det omforente tiltaket overført til departementet alene.

I Prop. 84 S (2010-2011) *Reindriftsoppgjøret 2011/2012, og endringer i statsbudsjettet for 2011 m.m.* redegjorde departementet for hva som var årsaken til etableringen av reguleringslageret, samt forslag om hvordan reguleringslageret burde avvikles. I den forbindelse vises det til proposisjonens kapittel 4.4, samt forslag til romertallsvedtak nummer tre.

Den 7. juni 2011 behandlet Stortinget Reindriftsoppgjøret 2011/2012. Stortingets flertall bifalt forslaget til reindriftsoppgjør, herunder forslaget til opplegg for avvikling av reguleringslageret.

I samsvar med forslaget ble det lagt opp til en trinnvis avvikling av reguleringslageret. Nortura SA fikk føringer om at gitte retningslinjer for markedsregulering av kjøtt av storfe, fastsatt av

Omsetningsrådet 23. juni 2009 med hjemmel i omsetningsloven, skulle benyttes så langt de passer. Videre at salget fra reguleringslageret skulle gjennomføres på åpne og konkurransenøytrale vilkår. Det ble åpnet for salg fra lageret den 20. juni 2011. Dette salget hadde som hovedformål å gi et tydelig signal om et mulig prisbilde for kommende slaktesesong, og dermed gi aktørene muligheter til å tilpasse sine planer. Totalt ble det åpnet for salg av 120 tonn fra lageret. Prisen for hel voksen rein og kalv av beste klasse, ble satt til henholdsvis 61,- og 60,- kroner per kilo.

I løpet av august måned meddelte departementet til Nortura SA at det ikke ville bli gjort endringer verken i de priser eller kvantum som ble frigjort for salg fra reguleringslageret i juni. Bakgrunnen for dette var at man registrerte en betydelig økning i salget av reinkjøtt gjennom sommermånedene, samt at man ikke ønsket å forstyrre markedet ved inngangen til ny slaktesesong ved å frigjøre ytterligere kvantum for salg fra reguleringslageret.

Per 1. mars 2012 var lageret på 417 tonn, fordelt med 118 tonn voksen rein, 173 tonn kalv, 37 tonn småkjøtt og 89 tonn finnbiff. For å stimulere til en rask avvikling av lageret og legge til rette for at reinkjøttbedriftene kunne arbeide for økt salg gjennom våren, valgte departementet i slutten av slaktesesongen 2011/2012 å sette et frysefradrag på 5 kroner per kilo for hel rein. Dette frysefradraget har medført at det nå gjenstår om lag 45 tonn hel rein, i tillegg til 38 tonn småkjøtt og 88 tonn finnbiff som ikke er solgt. Departementet vil holde tett kontakt med Nortura SA med sikte på å avvikle reguleringslageret før ny slaktesesong starter høsten 2012.

Det legges opp til at påløpte og fremtidige kostnader med reguleringslageret dekkes av tidligere avsetninger, samt en omdisponering av et mindreforbruk på kapittel 1151 post 75 i 2011 på 8,8 mill. kroner.

4.4.3 Slakting og omsetning av reinsdyrkjøtt

Produksjonen av reinsdyrkjøtt utgjør under 1 pst. av den totale produksjonen av rødt kjøtt i Norge. I den siste tiårsperioden er det årlig slaktet mellom 900 og 1.900 tonn norsk rein ved registrerte slakterier. Variasjonen kan skyldes både endringer i de naturgitte premisene for produksjon, og endringer i reineiernes egne slaktestrategier. Sistnevnte påvirkes også av markedssituasjonen og pris. All innenlandsk slakting av rein, med unntak av slakt til privat forbruk og omsetning, skjer ved registrerte slakterier. I de siste årene har det vært

20-25 registrerte slakterier som innrapporterer slakting av norsk rein. Fem slakterier, tre i Finnmark og to i Trøndelag har stått for over 80 pst. av slaktingen.

Enkelte år har tilgangen til innenlandsk produsert reinkjøtt vært mindre enn etterspørselen i det norske markedet. Dette har til tider medført import av reinkjøtt. Siden vinteren 2003 er det ikke omsatt importkvoter for reinkjøtt med redusert tollsats. Dette tiltaket har bidratt til økt uttak av norskprodusert rein, og har kompensert for den importen som ble gjennomført tidligere. Det økte uttaket skjer i hovedsak i Finnmark. Statens landbruksforvaltnings avgjørelse om at det ikke skal omsettes importkvoter for reinkjøtt med redusert tollsats har således vært et sentralt tiltak for å øke uttak av slaktedyr i dette området.

I utgangspunktet er slaktekapasiteten for rein i Finnmark tilstrekkelig til å ta unna slaktekvantumet i fylket. I perioder av året har det likevel vært problemer med å få levert rein til slakting i Finnmark. Dette har bl.a. sammenheng med at bedriftene har ulike forutsetninger for å utnytte sin slaktekapasitet pga forhold knyttet til drift, kapital og etterspørsel etter reinkjøtt i markedet.

Markedssituasjonen for reinkjøtt får både direkte innvirkning på slakterienes etterspørsel etter slaktedyr, og det økonomiske grunnlaget for driften. Over en lengre periode har markedssituasjonen vært vanskelig, noe som har medført at flere av slakteriene har redusert sin utnyttelsesgrad. Samtidig innebærer oppfølgingen av reindriffts bruksregler og behovet for tilpasning av reintallet til beiteressursene i deler av Finnmark, behov for økt slakteuttak av rein.

I næringen legges det opp til fordeling av slakteuttaket i perioder: før brunst, før jul og vinter-slakt. Redusert utnyttelsesgrad medfører at det til tider bygger seg opp et overskudd av innmeldte slakterein. I enkelte områder skaper dette store utfordringer for reieneierne, idet flere siidaer/distrikter bruker de samme skillegjerdene for å skille ut slakterein før reien flytter inn på vinterbeitene. Flokker samlet i et begrenset område sliker på beiteressursene, særlig etter at snøen har lagt seg. Lengre opphold ved skillegjerdene vil kunne føre til nedtramping, noe som igjen kan medføre ising og låste beiter. Dersom reien ikke blir slaktet, blir den sluppet inn på vinterbeitene. Dette vil medføre en ytterligere belastning av disse beitene, og gjøre det vanskeligere å redusere bestandene til bærekraftige nivåer.

På bakgrunn av de nevnte forhold, valgte LMD høsten 2011 å imøtekomme anmodning fra NRL og enkelte videreførelsesbedrifter om å

åpne for en kvote for utenlands bearbeiding av reinsdyrkjøtt. Kvoten kunne brukes til slaktning av rein utenlands for senere gjeninnføring av kjøttet til Norge for videreforedling. Kvoten ble satt til 200 tonn.

Gjennom slaktesesongen 2010/2011 ble det gjennomført et historisk høyt slakteuttak. Uttaket var på om lag 88.000 rein ved registrerte slakterier. Samtidig hadde man et historisk lavt salg. Opp mot 50 pst av slakteuttaket i Finnmark gikk til regulering. Denne ubalansen kunne knyttes til et for høyt prisnivå på reinsdyrkjøtt gjennom flere år. Reinkjøttbransjen reagerte ikke tilstrekkelig offensivt etter at finanskrisen ga et kraftig skifte i matmarkedet. I en situasjon hvor forbrukerne ble mer opptatt av billigere varer og mer prisbevisst, klarte ikke bransjen å gjøre de nødvendige markedstilpasningene og redusere prisen på reinsdyrkjøttet. Dette medførte en alvorlig situasjon for hele næringen våren 2011.

Med dette som utgangspunkt, valgte departementet å benytte reguleringslageret til å få et riktigere prisnivå på reinsdyrkjøttet. Prisfastsettingen av reguleringslageret har bidratt til at reinsdyrkjøttet har fått en betydelig tilpasning i markedet, og prisene til forbruker har gått kraftig ned. Markedssituasjonen for reinsdyrkjøtt er nå langt lysere, og man ser en positiv utvikling. Departementet påpeker at et aktivt arbeid mot markedet fra reinkjøttbransjen, rettede markeds kampanjer, samt et riktig prisnivå, vil bidra til at reinsdyrkjøtt igjen finner sin rette plass i markedet.

4.5 Reinprogrammet

Under forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2001/2002 ble partene enige om å etablere et eget verdiskapingsprogram for reindrifften (VSP-rein). Hovedformålet med programmet har siden oppstarten vært å øke verdiskapingen i næringen slik at det kommer reineieren til gode. I motsetning til Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon (VSP-mat), valgte man ikke å begrense VSP-rein til kun matprodukter.

Programmet har vært organisert med en styringsgruppe på 5 medlemmer. Gruppen har vært oppnevnt av LMD for 2 år, der 2 medlemmer foreslås av NRL og ett medlem av Sametinget. Lederen av styringsgruppen har siden opprettelsen vært formannen i NRL. Styrene i VSP-reins funksjonstid har fungert som et rådgivende organ uten beslutningskompetanse. Dette har blitt endret for det sittende styret.

Forvaltningen av programmet ble ved etableringen lagt til SND. I kontakt med SND ble det avtalt at SND la programmet til sitt kontor i Tromsø. Bakgrunnen for at administrasjonen av programmet ble lagt til SND Troms, var flere. Her vises det til at NRLs kontor ligger i Tromsø, og at avtalepartene ved etableringen av programmet forutsatte at det var tett kontakt mellom NRLs leder og programlederen. Videre vurderte man det slik at kontoret i Tromsø hadde kjennskap til reindrift gjennom sin forvaltning av ordningen med konfliktforebyggende tiltak. I tillegg var det et ønske å legge forvaltningen utenfor Finnmark for å legge til rette for en interesse for programmet i samtlige reinbeiteområder.

I motsetning til VSP-mat har det ikke vært fastsatt noen tidshorison for VSP-rein. Avtalepartene har løpende blitt enige om videreføring av programmet gjennom de årlige reindrifftsavtaleforhandlingene.

Siden oppstarten er det bevilget om lag 80 mill. kroner over reindrifftsavtalen til VSP-rein, med en årlig bevilgning på 7,7 mill. kroner. Administrasjonsutgiftene har vært 1,2 mill. kroner årlig.

Bevilgningene har resultert i 236 tilsagn. Av disse tilsagnene har til sammen 125 prosjekter bidratt til 43 bedriftsetableringer. Av disse 43 etableringene har tre bedrifter avvirket, mens to bedrifter har stillstand. Fem av bedriftene er ennå under oppstart. I tillegg til de 43 bedriftsetableringene har programmet gitt støtte til seks bedrifter som allerede var i virksomhet før programmet ble etablert. Av disse er to avvirket. I 2010 hadde 10 av bedriftene en omsetning på over 500.000 kroner.

Etter departementets vurderinger har ikke måloppnåelsen med programmet vært god nok. Videre har det vært utfordringer knyttet til forvaltningen av programmet.

Med bakgrunn i de siste års utvikling i reinkjøttmarkedet samt statusen hos VSP-rein sine kunder, har departementet sett det som avgjørende viktig at disse bedriftene i det videre gis en særskilt og individuell oppfølging. Dette gjelder særlig i forhold til kompetanseheving og veiledning knyttet til forretningsdrift, markedskompetanse, nettverksbygging og produktutvikling. Samtlige av disse områdene er av avgjørende betydning for å sikre videre drift og en videreutvikling av bedriftene. I tillegg ser departementet det som viktig at det stimuleres til samarbeid med andre småskalaprodusenter om distribusjon og salg i butikk og horeca markedet. I den forbindelse vil det være viktig å få utarbeidet gode markedsplaner for produsentene for å finne ut hvilke

varer som kan selges i butikk, horeca markedet eller gjennom andre arenaer for salg av lokalproduserte varer. Det sentrale er å få utviklet produkter som forbrukeren vil ha, og kanalisere disse til riktige markeder.

Departementet ser også mulighet for å utvide reindriffts inntektsgrunnlag gjennom reiselivsbasert næringsvirksomhet i reindrifften, og ønsker å styrke satsingen innenfor dette området. Dagens program utelukker i utgangspunktet de bedriftene som i dag ikke er eid av reineiere. Statens forhandlingsutvalg ser også behov for at det legges til rette for å styrke samarbeidet mellom disse bedriftene og reineierne.

På bakgrunn av de nevnte forhold foreslo Staten forhandlingsutvalg i forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2012/2013 å avvikle VSP-rein, og etablere et nytt program tilsvarende Lokalmatprogrammet. Forslaget kan også sees i sammenheng med NRLs forslag om vesentlige endringer i forvaltningen av programmet i forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2010/2011, samt Sametingets påpekning av behov for vesentlige endringer av VSP-rein som ble formidlet departementet i møte den 9. januar 2012.

NRL sluttet seg til statens forslag om å avvikle VSP-rein og etablere et nytt program tilsvarende Lokalmatprogrammet som er finansiert over jordbruksavtalen og driftet av Innovasjon Norge. Et tilpasset program for reinbedriftene må sikre ivaretagelse av disse bedriftene sine utfordringer. Samtidig skal reiselivsbasert næringsutvikling i reindrifften, samt samarbeidstiltak mellom reindrifften og foredlingsbedrifter inngå i programmet.

Det legges til grunn at programmet forankres sentralt i Innovasjon Norge.

Det nye programmet skal ledes av en styringsgruppe oppnevnt av LMD og bestående av 5 medlemmer:

- 2 representanter fra LMD
- 2 representanter fra NRL
- 1 representant fra Sametinget

I forkant av forskriftsmøtet i juni skal departementet i samarbeid med NRL og Sametinget utarbeide et strategidokument for det nye programmet. Det tas sikte på at nytt program er operativt fra høsten 2012.

4.6 Sikring av reindriffts arealer

Fremover vil utfordringen med å sikre nødvendige arealer for å opprettholde en bærekraftig

reindrift øke. Tilgang til arealer er en forutsetning for at næringen skal kunne fortsette med den nomadiske driftsformen. Denne driftsformen danner basisen for en økologisk bærekraftig beiteutnyttelse, og departementet vil derfor fortsatt prioritere innsatsen på dette området. I flere lover er det nå etablert en rekke nye verktøy som legger til rette for å følge opp nasjonale mål om å sikre det materielle grunnlaget for den samiske reindrifften. Fremover vil det være sentralt at disse verktøyene blir aktivt tatt i bruk. Ved bruk av virkemidlene er det helt avgjørende at de ulike aktørene får en felles virkelighetsforståelse, som gir grunnlag for god samhandling og gode løsninger. Dette krever et høyt kunnskapsnivå hos politikere og myndigheter når det gjelder reindriffts bruk av, og rett til arealer. Departementet vil videreføre arbeidet med å informere om reindriffts arealbruk og rettigheter.

Plan- og bygningsloven er den sentrale loven når det gjelder arealforvaltning innenfor reinbeiteområdene. Det er viktig at loven blir brukt for å sikre en tilfresstillende arealforvaltning innenfor hele distriktets areal. Dette for å skape den nødvendige forutsigbarheten for distriktet, samt muliggjøre en samlet vurdering av ulike tiltak innenfor distriktets grenser. Helhetlige planer vil også være mindre arbeidsbelastende for distriktet ved at de slipper å forholde seg til delplaner.

Plan- og bygningsloven gjør det også mulig å få utarbeidet planretningslinjer/planbestemmelser for de arealene som er av særlig viktighet for en bærekraftig reindrift. I forkant av en utarbeidelse av planretningslinjer/planbestemmelser vil behovet for å gjennomføre en verdiklassifisering bli vurdert.

LMD tar sikte på at man i samarbeid med Miljøverndepartementet legger opp en prosess for utarbeidelse av planretningslinjer/planbestemmelser i løpet av 2012. LMD legger til grunn at NRL vil være en aktiv samarbeidspartner i dette arbeidet.

Utover nevnte tiltak vil departementet arbeide for å sikre at NRL blir konsultert i arealsaker på lik linje med Sametinget. Videre vil departementet ta initiativ til at det foretas en gjennomgang av mulige utfordringer for reindriffts arealtilgang og drift som følge av de verneplanene som er gjennomført de siste årene. I tillegg vil det også framover være sentralt at forskningsprosjekter som gir mer kunnskap om ulike tiltaks innvirkning på reindrifften blir prioritert.

4.7 Skatter og avgifter

4.7.1 Økt trygdeavgift for reindrifften

Reindrifftsneringen har i likhet med jordbruksneringen hatt en trygdeavgift på 7,8 pst. Årlig har det vært bevilget et beløp over reindrifftsavtalen til folketrygden for å dekke differansen mellom 7,8 pst. og 11. pst. Reindrifften har videre et reindrifftsfradrag på linje med jordbruksfradraget. Fra og med 2012 ble trygdeavgiften økt for næringsinntekt fra reindrifften fra 7,8 pst. til 11 pst., slik at denne nå er på linje med ordinær trygdeavgift for næringsinntekt. Samtidig ble reindrifftsfradraget økt tilsvarende som jordbruksfradraget. Dette medførte at nedre grense ble økt fra 54.200 kroner til 63.500 kroner. Videre at det prosentvise fradraget økte fra 32 pst. til 38 pst., og at øvre grense ble økt fra 142.000 kroner til 166.400 kroner. Økt trygdeavgift, økt reindrifftsfradrag og omdispensering av tidligere overføringer til folketrygden bidrar samlet sett til en utligning for de reineiere som er tilskuddsmottakere over reindrifftsavtalen.

4.7.2 Merverdiavgift for reinbeitedistriktene

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2010/2011 ble det bestemt at det skulle gjennomføres et prosjekt for å kartlegge merverdiavgiftsproblematikk angående anlegg, drift og vedlikehold av reindrifftsgjerder som bygges i regi av reinbeitedistriktene. Bakgrunnen for dette prosjektet var at det ikke har vært mulig å få refundert inngående merverdiavgift for anlegg, drift og vedlikehold vedrørende reingjerder etc. som utføres i regi av reinbeitedistriktene. Dette skyldes at reinbeitedistriktene ikke har avgiftspliktig omsetning, og følgelig ikke har anledning til å registrere seg i merverdiavgiftsregisteret. Reindriftsfondene har avgiftspliktig omsetning i form av salg av umerket og feilmerket rein, og er registrerte i merverdiavgiftsregisteret dersom avgiftspliktig omsetning overstiger minimumsgrensen for å bli registrert. Inntektene fra dette salget, samt andre midler blir overført fra reindriftsfondene til reinbeitedistriktene for bl.a. hel eller delvis dekning av fellesanlegg utført i regi av reinbeitedistriktene. Prosjektet skulle belyse eventuelle muligheter for at inngående avgift vedrørende disse fellesanleggene kan bli refundert.

I etterkant av dette prosjektet har LMD gjennomført en prosess mot Skattedirektoratet og Finansdepartementet. På bakgrunn av denne prosessen har man funnet grunnlag for å gi reindrifftsutøverne rett til fradrag for inngående merverdi-

avgift som faktureres reinbeitedistriktene for fellesanskaffelser. Dette innebærer at den enkelte reineier, i den grad det dreier seg om varer og tjenester som er til bruk i den registrerte virksomheten, kan fradragsføre sin respektive andel av merverdiavgiften i sitt merverdiavgiftsregnskap etter merverdiavgiftsloven § 8-1. Det påpekes at merverdiavgiftslovens regler kommer til anvendelse på vanlig måte også for disse anskaffelsene.

4.8 Tap av rein grunnet rovvilt

Reindrifften i hele landet har hatt økende tap det siste tiåret og en vesentlig årsak til dette er økte rovviltbestander. I 2010 meldte reindrifften i alt 77 000 dyr tapt, av disse ble 19 500 (ca. 30 pst.) godkjent som tap til rovvilt. Rovvilt utgjør således en stor del av tapet, men også andre årsaker medfører tap. Andre årsaker til tap av rein er påkjørsler, sykdom, ulykker og sult. Av det totale tapet reindrifften oppgir gjennom melding om reindrifft, utgjør om lag 80 - 90 pst. tap til rovvilt.

Reinen er særlig sårbar for tap til rovdyr på senvinteren og i kalvingsperioden om våren, det er derfor et forvaltningsmål å beskytte reinens kalvingsområder mot yngling av rovvilt. Rein i dårlig kondisjon er særlig tapsutsatt, og dårlig beitetilgang på grunn av ugunstig værforhold eller for høyt reintall kan øke tapene betraktelig. Stor tapsrisiko forklares av driftsformen med helårs beiting i ofte utilgjengelig og uoversiktlig terreng, noe som også gjør det svært vanskelig å finne rein som er tatt av rovvilt. Det har over tid vært en økning i erstatningsutbetalinger for rein tapt til rovvilt. Dokumentasjonsgraden er som sagt svært lav i reindrifften ved at om lag 5 pst. av erstattet tap er dokumentert. Erstatningsutbetalingene blir skjønsmessig beregnet ut i fra dokumentert tap vurdert opp mot tapsrisiko. Dette medfører at utbetalingene varierer mellom de ulike reinbeiteområdene, og kan bidra til et økt konfliktnivå mellom næring og myndigheter. Det ble etablert en arbeidsgruppe i 2010 til å utrede om dagens erstatningsordning for tap av tamrein til rovvilt burde legges om, og eventuelt hvordan det skulle gjøres. Gruppen har avlevert en rapport våren 2011 der de anbefaler en trinnvis omlegging til en risikobasert erstatningsordning. Det er blant annet behov for mer kunnskap om rovvilt i de ulike områdene og andre tapsårsaker i reindrifften. Miljøverndepartementet har nå sendt arbeidsgruppens rapport på høring med frist 1. juli 2012.

Jerv, gaupe og kongeørn er de største skadevolderne i reindrifften. Rovviltforliket av juni 2011

sier rovviltforvaltningen skal skje på en slik måte at antallet ynglinger holdes så nær bestandsmålet som mulig, og at forvaltningen iverksetter de tiltak som er nødvendige i tråd med forliket. Hovedvirkemidlene i bestandsreguleringen av disse artene er lisensfelling og kvotejakt. Ved ekstraordinært uttak og skadefelling brukes egne fellingslag og Statens naturoppsyn.

Utviklingen det siste tiåret med økende og til dels svært høye tap i deler av de sørsamiske områdene er særlig bekymringsfull. Studier av produksjon og tap i reindriften i Nord-Trøndelag viser at kalvetap forekommer på tross av at dyrene har relativt gode vekter. Vanskelige værforhold på vinterbeitene ser ut til å forsterke problemene med tap til rovvilt. Det er en kjensgjerning at rovvilt er en stor utfordring for reindriften i disse områdene, og det er behov for en særskilt oppfølging for å sikre næringsgrunnlaget. Miljøverndepartementet har iverksatt et eget prosjekt for å studere tapsårsaker i Nord-Trøndelag. I prosjektet overvåkes både rein og rovvilt, og i enkelte områder fjernes jerv og gaupe for å undersøke eventuelle andre tapsårsaker i reindriften.

4.9 Konvensjonen mellom Norge og Finland om bygging av reingjerder med mer

Reindriftssamenes flyttinger mellom årstidsbeitene har pågått i århundrer og lenge uten hinder av nasjonalstatsgrensene. Etter at Finland kom under russisk herredømme på begynnelsen av 1800-tallet, ble grensen mot Norge stengt i 1852.

Strekningen langs den norsk/finske grensen danner få naturlige hindringer for rein. Uten effektive sperringer vil rein fra de to landene krysse grensen med de ulemper dette vil medføre.

Den første konvensjonen som regulerer dette forholdet er fra 1922. Gjeldende konvensjon ble undertegnet i Helsingfors 3. juni 1981.

Gjeldende konvensjon avviker i substans ikke vesentlig fra 1952- konvensjonen. Gjerdetraseene ble noe endret, og det ble åpnet for en noe større gjerdeavstand fra riksgrensen enkelte steder. I tillegg ble fremgangsmåten ved tilbakeføring av rein som har krysset grensen forenklet. Det er oppført gjerder sammenhengende langs riksgrensen, unntatt strekningen Angeli til Riksrøys 343, en distanse på vel 200 kilometer.

Konvensjonen av 1981 er gjort til norsk lov, jf. lov i henhold til konvensjon av 3. juni 1981 mellom Norge og Finland om bygging av reingjerder og

andre tiltak for å hindre at rein kommer over grensen mellom de to riker, av 11. mars 1983.

Under konvensjonens funksjonstid har det vært problemer med rein som har trukket over grensen. Dette har medført skader på jordbruksarealer og sammenblandinger med andre reinflokker. De siste årene har det vært flere tilfeller hvor norsk rein har krysset grensen og gjort skade på jordbruksarealer i Tanadalen. Dette har medført betydelige erstatningsutbetalinger over LMD sitt budsjett.

Årsakene til at reinen trekker over grensen er flere. Her kan det vises til manglende gjerde mellom Angeli til Riksrøys 343, et for høyt reintall i enkelte distrikter, endrede driftsforhold, samt klimatiske forhold som innebærer et endret trekk på reinen.

Mange av de problemene som man har knyttet til rein som trekker over grensen, viser at dagens grensegjerdekonvensjon ikke fungerer tilfredsstillende.

I medhold av konvensjonen er det oppnevnt en norsk/finsk reingjerdekommissjon på fire medlemmer som har ansvaret for å overvåke bygging og vedlikehold av gjerdestrekningene. Denne kommisjonen fremmet høsten 2007 forslag om at det gjennomføres en revisjon av konvensjonen. Konkret har kommisjonen fremmet forslag om at det oppføres et konvensjonsgjerde på norsk side også i det område hvor det i dag ikke er et gjerde. Videre at det utarbeides nye og mer funksjonelle og smidige erstatningsordninger i de tilfeller rein krysser grensen og gjør skade, samt at det gjennomføres en gjennomgang av samtlige gjerdestrekninger.

Etter kontakt med finske myndigheter har man startet forhandlinger om en revisjon av gjeldene konvensjon. Den norske forhandlingsdelegasjonen ledes av Landbruks- og matdepartementet. I tillegg er Utenriksdepartementet, reindriftsnæringen, politimyndigheten, Reindriftsforvaltningen og Fylkesmannen i Finnmark representert i den norske forhandlingsdelegasjonen.

Det tas sikte på at forhandlingene er avsluttet i løpet av høsten 2012.

4.10 Grenseoverskridende reindrift mellom Norge og Sverige

Konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite gjaldt i utgangspunktet fram til 30. april 2002. For å utrede spørsmålet om ny konvensjon ble det i 1997 nedsatt en norsk-svensk

reinbeitekommissjon som avgav sin innstilling i mai 2001.

På bakgrunn av Kommissjonens innstilling og høringsuttalelser til denne, fremsto det som klart at det ville gjenstå et betydelig arbeid før Norge og Sverige kunne bli enige om en ny konvensjon. Konvensjonen av 9. februar 1972 ble derfor, ved avtale mellom de to land, forlenget med tre år fram til 30. april 2005.

Under forhandlingene klarte ikke partene å komme til enighet, og kom heller ikke til enighet om ytterligere forlengelse av 1972-konvensjonen. Da denne opphørte å gjelde 1. mai 2005, inntok man på svensk side det standpunkt at Lappekodisillen alene skulle regulere den grenseoverskridende reindriften og at noen ytterligere særskilt lovgivning ikke var nødvendig. Stortinget vedtok 17. juni 2005, jf Ot prp nr 75 (2004-2005), endringer i lov 9. juni 1972 om reinbeite mellom Norge og Sverige. Denne innebar at forvaltningssystemet i henhold til 1972-konvensjonen ble videreført på norsk side i påvente av en ny konvensjon. Svenske samebyer ble dermed i hovedsak gitt tilgang til de samme områder og på samme vilkår som under 1972-konvensjonens gyldighetstid. Dette innebærer at rettstilstanden for den grenseoverskridende reindriften etter 1. mai 2005 har vært forskjellig i de to land.

Forhandlingene med Sverige om en ny reinbeitekonvensjon ble tatt opp igjen i desember 2005 og sluttført i februar 2009. Delegasjonene kom da til enighet om utkast til konvensjon med tilhørende vedtekter for de felles forvaltningsorganer som foreslås opprettet og områdeprotokoll med den geografiske områdefordelingen, herunder nærmere bestemmelser om gjerder.

En framforhandlet ny reinbeitekonvensjon ble parafert av de to lands forhandlingsledere 24. februar 2009. Landbruks- og matminister Lars Peder Brekk og landsbygdsminister Eskil Erlandsson undertegnet konvensjonen 7. oktober 2009. Gjennom undertegningen har de to land forpliktet seg til en videre oppfølging mot ratifikasjon og ikrafttredelse. Konvensjonen har deretter vært på høring i begge land, og høringen ble avsluttet rundt årsskiftet 2010/2011. Det har også vært konsultasjoner om saken både med Sametinget og NRL i april 2009.

Det var nye konsultasjoner med Sametinget 6. april 2011. Deretter mottok landbruks- og matministeren og den svenske landsbygdsministeren felles henvendelse ved brev av 6. mai 2011 fra sametingspresidentene i de to land vedrørende et møte mellom de to ministrene, de to sametingspresidentene og lederne i NRL og SSR. Et slikt møte er imidlertid ennå ikke avholdt.

Ratifikasjon og ikrafttredelse av en ny konvensjon er avhengig av interne prosesser i begge land. På svensk side har det i lys av høringen kommet opp problemstillinger som forutsetter nærmere utredninger. I beste fall vil en ny konvensjon derfor kunne tre i kraft mot slutten av 2013.

I og med at ny Norsk-svensk reinbeitekonvensjon ennå ikke er operativ, er situasjonen fortsatt slik at mangel på avtale forhindrer norske reinbeitedistrikt i å bruke vinterbeiter i Sverige. For å sikre driftsgrunnlaget for disse distriktene, innebærer Reindrifftsavtalen 2012/2013 forslag om å omdisponere 0,5 mill. kroner til føring og andre tiltak fra kapittel 1147 post 71 til kapittel 1151 post 51 i 2012.

5 Nærmere om Reindrifftsavtalen 2012/2013

5.1 Økonomisk ramme og periode

Det foreslås at bevilgningen for Reindrifftsavtalen 2012/2013 settes til 104,5 mill kroner. Avtalen vil tre i kraft 1. juli 2012 og gjelde til 30. juni 2013. Reindrifftsavtalens økonomiske ramme og fordeling gjelder budsjettåret 2013. Bevilgningene innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop. 1 S (2012-2013) for Landbruks- og matdepartementet. Foreliggende proposisjon om reindrifftsavtalen fremmes som tidligere for behandling i vårsesjonen.

5.2 Priser

Fram til og med Reindrifftsavtalen 2001/2002 definerte man en målpris for reinkjøtt. Målprisen var ikke en maksimalpris, men en pris som avtalepartene mente var mulig å oppnå i markedet under de aktuelle markedsforhold. Importvernet for reinkjøtt var koblet til reindrifftsavtalens målprissystem ved at målprisen var styrende for utløsning av administrativ tollnedsettelse, og størrelsen på tollsatsene ved slik nedsettelse. Under forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2002/2003 ble imidlertid avtalepartene enige om å oppheve målprisen for reinkjøtt fra og med dette avtaleåret. Dette innebærer fri prisdannelse for reinkjøtt innenfor den beskyttelse importvernet gir. Denne ordningen videreføres for Reindrifftsavtalen 2012/2013. Det vises til nærmere omtale av importordninger under punkt 5.7.

5.3 Utviklings- og investeringstiltak

5.3.1 Styret for RUF

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2010/2011 ble det protokollført at styret for RUF skal ha fire medlemmer og oppnevnes for 2 år. Videre at partene er enige om at nåværende leder av Reindrifftsstyret oppnevnes som leder av RUF-styret. For øvrig oppnevner LMD en representant, og NRL oppnevner to representanter. For

at styret skal være beslutningsdyktig, gis lederen dobbeltstemme.

Funksjonstiden til det sittende styret går ut 30. juni 2012. Avtalepartene er enige om at nytt styre oppnevnes slik at dette er operativt fra 1. juli 2012. Oppnevningen skal skje etter gjeldende og omforente prinsipper fra forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2010/2011.

Det sittende RUF-styret har reist spørsmål om deres ansvar i forhold til signering og avleggelse av det årlige regnskapet. Bakgrunnen for dette er at styret disponerer kun mindre deler av den totale bevilgningen til RUF og har ikke et virksomhetsansvar. Landbruks- og matdepartementet har besluttet at RUF-styret fra og med 2011 ikke behandler årsregnskapet. Dette innebærer at Reindrifftsforvaltningen blir ansvarlig for hele regnskapet. Tilsvarende ordning er praktisert for Landbrukets utviklingsfond, der Statens landbruksforvaltning er ansvarlig for regnskapet.

5.3.2 Strategisk plan

For å legge til rette for økt slakting og økt omsetning av reinkjøtt, er det viktig at det skjer en samordning av reindrifftsavtalens virkemidler. Dagens slakteri- og videreforedlingsstruktur er ikke optimal. Videre har kapasitetsutnyttelsen ved flere av bedriftene vært begrenset de siste årene. Dette har flere årsaker, men svak økonomi er en hovedårsak hos flere av bedriftene.

Med bakgrunn i de siste års utfordringer knyttet til manglende mulighet for levering av slakterein, er avtalepartene enige om at RUF-styret har særlig oppmerksomhet mot, og prioriterer tiltak som sikrer en mest mulig effektiv slaktestruktur i samtlige av reindrifftsområdene.

Med dette som utgangspunkt skal RUF-styret utarbeide en strategisk plan for fremtidige prioriteringer både når det gjelder slakteanlegg og annen infrastruktur. Ved utarbeidelsen vil det være sentralt å ta utgangspunkt i de kartlegginger som har funnet sted når det gjelder slakteribedriftene, samt at planen samordnes med VSP-rein og Markedsutvalgets arbeid.

Planen skal legges fram for avtalepartene til godkjenning i forbindelse med forskriftsmøtet i juni 2012.

5.3.3 Økonomisk ramme

For 2013 foreslås en økning av bevilgningen til RUF fra 32,8 mill. kroner til 34,1 mill. kroner. Ut fra fondets økonomiske situasjon, foreslås tildelingsrammen for 2013 satt lik bevilgningsrammen. Avtalepartene legger til grunn at RUF-styret skal utøve sin myndighet med utgangspunkt i tildelingsrammen, og at styret selv legger opp til en plan for disponering av ikke-øremerkede midler som kan understøtte målsettingene for reindriffts-politikken. Så fremt annet ikke er bestemt av avtalepartene, skal frigjøring av tidligere gitte bevilgninger over fondet inngå som en styrking av fondets egenkapital.

5.3.4 Kvinnerettede tiltak

Avsetningen på 1,0 mill. kroner til kvinnerettede tiltak opprettholdes.

Arbeidet med likestilling i reindrifften krever innsats fra flere aktører. Dette gjelder både fra det offentlige ved utforming av virkemidler, fra nærin-gen selv og fra næringsorganisasjonen.

Gjennom flere år har forhandlingspartene satt temaet likestilling på dagsorden. Det har i den forbindelse blitt etablert ulike ordninger, for eksempel gjennom høyere tilskudd til siidaandeler der en kvinne står som eneste leder, tilskudd ved avløsning ved svangerskap/fødsel, ektefelle-/samboertillegg, innretningen av fagbrevordningen. I tillegg er det hvert år satt av midler til kvinnerettede tiltak over reindrifftsavtalen som forvaltes av Reindrifftsforvaltningen.

Avtalepartene ser det som viktig at man fortsatt benytter ulike virkemidler for å oppnå økt likestilling i reindrifften. Selv om et slikt arbeid må settes i et mer langsiktig perspektiv, er det viktig at det arbeides kontinuerlig med målrettede tiltak. De øremerkede kvinnerettede midler gir muligheter for et slikt arbeid. Reindrifftsforvaltningen skal foreta en gjennomgang av retningslinjene for bruk av kvinnemidlene. Retningslinjene vil bli behandlet av RUF-styret. De nye retningslinjene skal danne grunnlaget for bruk av de fremtidige kvinnerettede midlene.

Med bakgrunn i bl.a. rapporten "Likestilling i reindrifften", har avtalepartene blitt enige om følgende oppfølgingstiltak:

- Ved utarbeidelsen av strateginotatet til Rein-programmet er det viktig å ha stor oppmerk-

somhet på tiltak som er særlig innrettet mot kvinner.

- Pensjonspoeng har betydning for valg av arbeidsforhold. NRL skal initiere et prosjekt for å få kartlagt muligheter for og utfordringer ved etablering av en egen pensjonsgarantiordning i reindrifften som i folketrygdregelverket. Ved utarbeidelsen av forskriftene for Reindrifftsavtalen 2012/2013 skal man sikre samme fleksibilitet i regleverket for avløsning ved svangerskap og fødsel og de generelle lovpålagte permisjonstider.
- Ved NILFs gjennomgang av de kostnadssenkende og direkte tilskuddene skal det foretas en vurdering om de kvinnerettede tiltakene over Reindrifftsavtalen har fungert etter hensikten. Videre skal NILF vurdere justeringer av dagens ordninger og mulige andre tiltak, som kan styrke kvinnens posisjon i reindrifften.
- I enkelte tilfeller er situasjonen slik at den ene ektefellen ikke får nyttiggjort seg av reindrifftsfradraget. Praksisen er uavhengig av om ektefellene har hver sin siidaandel og rein i eget merke. Sett ut fra et likestillingsperspektiv er avtalepartene enige om at denne praksisen er uheldig. Departementet skal ta saken opp med Skattedirektoratet med sikte på å få endret denne praksisen.

5.3.5 Forskning og utvikling

Avtalepartene er enige om at det ikke øremerkes midler til forskning og veiledning i 2012. Det forutsettes at RUF-styret snarlig avklarer årets avsetning. Denne avsetningen skal inkludere 300.000 kroner til finansiering av NRLs andel i prosjektet "Reindrifftens hverdag".

Prosjektet "Reindrifftens hverdag" har sin bakgrunn i at økt press på reinbeitearealer, store tap av tamrein til rovvilt, fordommer mot reindriffts-næringen og reindrifftens rettsgrunnlag har bidratt til negativ innvirkning på enkelte reindrifftsutøveres psykiske helse. I den forbindelse har NRL og Samisk nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsevern inngått en samarbeidsavtale om å gjennomføre et forskningsprosjekt om belastningsfaktorer som kan påvirke psykisk helse hos reindrifftsutøvere i Norge.

RUF-styret skal utarbeide en ny strategisk plan for bruk av forskningsmidler over reindrifftsavtalen. Avtalepartene er enige om at følgende hovedområder skal prioriteres når ny plan utarbeides:

- arealbruk
- rein / dyrerelaterte forhold

- bærekraftig utvikling og institusjonelle endringsprosesser
- drift og produksjon
- samfunnsforhold / sosiokulturelle forhold i næringa

5.3.6 Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling/STN

Det har de senere år vært avsatt midler fra RUF til Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling/STN for å støtte opp under kombinasjonsnæringer hvor reindrift inngår. Formålet med overføringen er å øke den reelle verdiskapingen i tilknytning til reindriftsnæringen. Overføringen er som tidligere år satt til 2,0 mill. kroner.

5.3.7 Konfliktforebyggende tiltak

I "Forskrift om tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part", er administrasjonen og avgjørelsesmyndigheten lagt til Innovasjon Norge, avd Troms, og med Landbruks- og matdepartementet som klageinstans. Avsetningen er økt med 50.000 kroner til 1,45 mill. kroner. Økningen skal dekke kostnadene til administrasjon av ordningen i Innovasjon Norge.

5.3.8 Reinprogrammet

Avtalepartene er enige om at dagens VSP-rein avvikles, og at det blir etablert et program for reindriften tilsvarende Lokalmatprogrammet som er finansiert over jordbruksavtalen og driftet av Innovasjon Norge. Et tilpasset program for reinbedriftene må sikre ivaretagelse av disse bedriftene sine utfordringer. Samtidig skal reiselivsbasert næringsutvikling i reindriften, samt samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter inngå i programmet.

Det settes av 8,0 mill. kroner over RUF til det nye Reinprogrammet. Bevilgningen skal også dekke administrasjon av ordningen i Innovasjon Norge.

Det legges til grunn at programmet forankres sentralt i Innovasjon Norge.

Programmet ledes av en styringsgruppe oppnevnt av LMD og består av 5 medlemmer:

- 2 representanter fra LMD
- 2 representanter fra NRL
- 1 representant fra Sametinget

Styringsgruppen oppnevnes for 3 år. NRL leder styringsgruppen.

Avtalepartene er enige om at Landbruks- og matdepartementet i samarbeid med NRL og Sametinget utarbeider et strategidokument for et framtidig program for reinbedriftene. Strategidokumentet legges fram og behandles av avtalepartene i forbindelse med forskriftsmøtet i mai/juni 2012, slik at nytt program kan være operativt høsten 2012.

5.3.9 Fagbrevordningen

Det settes av 2,0 mill. kroner til fagbrevordningen. Reindriftsforvaltningen utbetaler bevilgningen på grunnlag av oversendt årsrapport og revisorgodkjent regnskap for siste driftsår, samt budsjett og planer for 2012/2013. Kontingentinntekter og eventuelle tilskudd/refusjoner/inntekter fra andre institusjoner/departementer skal spesifiseres både i regnskap og budsjett. Bevilgningen skal dekke lønn til lærlinger, forsikringer, reiser samt drift av opplæringskontoret. Som et ledd i arbeidet med å styrke kvinnenenes stilling i reindriften, skal opplæringskontoret videreføre prioriteringen av kvinner både blant kommende lærlinger og instruktører.

Avtalepartene er enige om at fagbrevordningen er en viktig ordning. Imidlertid er partene fortsatt av den mening at ordningen bør fases ut av reindriftsavtalen når annen finansiering er etablert. Avtalepartene forutsetter at Opplæringskontoret skal arbeide aktivt med dette som siktemål.

5.3.10 Markedstiltak

Det settes av 4,1 mill. kroner til Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt. Hovedoppgaven for Markedsutvalget er å sikre norsk reinkjøtt positiv oppmerksomhet og kjøpsutløsende adferd hos sluttbruker. I tillegg skal Markedsutvalget ta på seg formidling av markedsrelevante problemstillinger til andre aktører.

Avtalepartene slutter seg til Markedsutvalgets aktivitetsplan og revidert budsjett for 2012. I tillegg skal Markedsutvalget, med bakgrunn i avviklingen av VSP-rein, gjennomføre to seminarer for reinkjøttbransjen i løpet av avtaleåret 2012/2013. Seminarene skal bidra til økt kompetanse, og er en viktig arena for nettverksbygging og kunnskapsutveksling.

Med bakgrunn i den utfordrende markedssituasjonen og stor aktivitet i Markedsutvalget, vil arbeidsbelastningen til enkelte av utvalgets medlemmer bli større enn hva som var tiltenkt da utvalget ble oppnevnt. Avtalepartene er derfor

enige om at Markedsutvalget gis mulighet til å omdisponere 200.000 kroner i budsjettet for 2012 for å kompensere ekstra arbeidsbelastning og økt reiseaktivitet. Kompensasjonen skal være knyttet til arbeidet med Markedshåndboken, utvikling av ny grafisk profil, samt utviklingen av nye kommunikasjonsselementer. Utvalget skal sammen med sekretariatet, avgjøre hvem som skal gis en kompensasjon og størrelsen på kompensasjonen.

Markedsutvalget har under arbeid en rekke prosjekter for å sikre bl.a. en mer rettet og forutsigbar markedsføring av reinsdyrkjøtt. For å legge til rette for at det sittende Markedsutvalget får sluttført sitt arbeid, prolangeres utvalgets funksjonstid med ett år fram til 1. juli 2013.

Videre skal Markedsutvalget fortsatt benytte Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK) som strategisk samarbeidspartner til gjennomføring av valgte generiske markedsaktiviteter. Det vises til kapittel 4.4 for nærmere omtale av markedsforhold.

5.3.11 Pramming av rein

Avtalepartene ble ved Reindrifftsavtaleforhandlingene for 2010/2011 enige om at pramming av rein fremdeles skal administreres av staten ved Reindrifftsforvaltningen, og at kostnadene ved prammingen skal dekkes over Reindrifftsavtalen.

I mars 2011 ble det inngått en ny avtale med Seaworks for fremtidig pramming av rein. Avtalen gjelder fra underskriftsdato + 2 år med oppdragsgiverstyrt mulighet for prolongering en eller flere ganger inntil totalt 4 år.

For Reindrifftsavtalen 2012/2013 settes det av 5,3 mill. kroner for å dekke kostnadene til pramming.

5.3.12 Gjeterhytter og andre reindrifftsanlegg

Det øremerkes ingen avsetning til gjeterhytter. Gjeldende regelverk og satser for tilskudd til gjeterhytter og andre reindrifftsanlegg videreføres. Det legges til grunn at man også fremover gir den enkelte søknad en særskilt behandling. Det kan kun gis tilskudd til de hytter som er tatt inn i de godkjente bruksreglene. For øvrig vises det til punkt 5.3.2 *Strategisk plan*.

5.3.13 Innløsning av siidaandel

Med bakgrunn i ny reindrifftslov og det forhold at distriktene har fått behandlet sine bruksregler av styringsorganene, avvikles ordningen med innløsning av siidaandeler.

5.3.14 Lærings- og omsorgsbaserte tjenester

Partene er enige om å etablere en egen ordning for lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften. Med de sterke tradisjonene for å innlemme hele familien i driften, kan næringen være en god arena for blant annet læring og omsorg. Allerede i dag er det barnehager og skoleklasser som har anledning til å se og lære mer om ulike aktiviteter knyttet til reindriften. Det er stort behov for lærings- og omsorgsbaserte tjenester i samfunnet, og reindriften kan være en aktuell arena for å imøtekomme dette behovet. Avtalepartene mener det finnes et stort potensial for å utvikle slike tjenester i reindriften tilpasset behovet til aktuelle brukere.

Avtalepartene ser på lærings- og omsorgsbaserte tjenester også som et næringsrettet tiltak og en mulighet for reindriften til økt inntjening. I tillegg vil en slik ordning bidra til å bygge et positivt omdømme omkring reindriften. Ordningen skal være tilpasset næringens kultur- og særegenhet. Det etableres en bredt sammensatt prosjektgruppe under ledelse av LMD for utvikling av ordningen. Utover LMD skal NRL, Sametinget og FAD være representert i gruppen. Rapport fra gruppens arbeid skal oversendes avtalepartene innen 1. oktober 2012.

5.3.15 Gjennomgang av situasjonen i Nordland, Troms og Nord-Trøndelag med sikte på økt produktivitet

I forbindelse med forhandlingene ble avtalepartene enige om å sette ned en partsammensatt arbeidsgruppe som skal foreta en gjennomgang av situasjonen i Nordland og Troms med sikte på økt produktivitet. Med bakgrunn i at også Nord-Trøndelag reinbeiteområde har hatt en negativ utvikling de siste årene, har avtalepartene i etterkant av at forhandlingene ble sluttført, blitt enige om at gjennomgangen også omfatter dette reinbeiteområdet.

Arbeidsgruppen skal foreta en reindriftsfaglig gjennomgang av forholdene med formål å kartlegge årsakene til de siste års negative utvikling i produksjonen i Troms, Nordland og Nord-Trøndelag med bakgrunn i eksisterende tallmateriale. Arbeidsgruppen skal identifisere og beskrive faktorer som fører til lav produksjon. Videre skal gruppen fremme forslag til tiltak som kan bidra til å snu den negative utviklingen og som stimulerer til økt produksjon, herunder strukturelle tiltak, økonomiske virkemidler og avdekke behov for videre undersøkelser og forskning.

Arbeidsgruppen skal bestå av 7 medlemmer, hvorav 3 medlemmer oppnevnes av NRL og 4 medlemmer oppnevnes av LMD. Arbeidsgruppen ledes av LMD.

Arbeidsgruppen skal legge fram en rapport for avtalepartene innen 31. mai 2012.

5.3.16 Reintallstilpasningen

Det er nå fastsatt nye reintall for samtlige reinbeitedistrikt i Norge. For enkelte distrikt vil dette medføre at reineiere må finne inntektsgivende arbeid utenfor næringen. Dette vil få konsekvenser, ikke minst fordi de berørte i mange tilfeller ikke har annen formell kompetanse enn den reindrifftsaglige. På denne bakgrunn er avtalepartene enige om at det nedsettes en arbeidsgruppe som får følgende oppdrag:

- Kartlegge omfanget av utøvere som velger å slutte med reindrift.
- Kartlegge velferdsmessige og samfunnsmessige konsekvenser.
- Gi en oversikt over mulige tiltak innenfor det eksisterende virkemiddelapparatet som kan bidra til å redusere de negative konsekvensene.
- Gruppen skal kunne vurdere i hvilken grad eksisterende ordninger er tilpasset målgruppen og de mål som er satt for reindriftpolitikken.

Gruppen sammensettes med representanter fra Arbeidsdepartementet (AD), Kommunal- og regionaldepartementet (KRD), Kunnskapsdepartementet (KD), Landbruks- og matdepartementet (LMD), Sametinget og Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL). Arbeidsgruppen ledes av LMD. Rapporten skal ferdigstilles innen 1.6.2012.

5.3.17 Klassifisering av reinkjøtt

I løpet av det siste tiåret har reinkjøttet hevet seg opp til eliteklassen når det gjelder matspesialiteter. Kvaliteten på reinproduktene har økt. Dette gjelder både de enkelte stykningsdelene og selve presentasjonen av produktene i butikk. Imidlertid er det fremdeles kvalitetsforskjeller på det reinkjøttet som går ut i markedet. Gjennom å levere en mer stabil kvalitet ligger det et betydelig verdiskapingspotensial for reinkjøtt. For å øke stabiliteten i kvaliteten, er avtalepartene enige om at det blir gjennomført et forprosjekt i regi av NRL for å kartlegge mulighetene og begrensningene ved implementere en standard for klassifisering av reinsdyrkjøtt. NRLs arbeid skal skje i nært samarbeid med Animalia. Det forutsettes at Reindrifftsforvaltningen stiller aktuelt grunnlagsmateriale til disposisjon. Det avsettes inntil 200.000 kroner til gjennomføring av forprosjektet. Forprosjektet skal presenteres for avtalepartene under forskriftsmøte i juni.

Et felles klassifiseringssystem for reinsdyrkjøtt vil legge til rette for at reinkjøttet faktisk leverer på kvalitet. Samtidig vil et klassifiseringssystem virke stimulerende for reineieren til å produsjonsoptimalisere, og å ha slaktedyr med best mulig kvalitet. Et klassifiseringssystem kan også benyttes til økt grad av prisdifferensiering, slik at reineiere som leverer dyr av god kvalitet premieres. I tillegg vil et klassifiseringssystem legge bedre til rette for å skille ut og merke produkter med høy kvalitet.

5.3.18 Gjennomgang av de kostnadssenkende og direkte tilskuddene

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2003/2004 ble de kostnadssenkende og direkte tilskuddene vesentlig endret. Siden denne omleggingen har det ikke vært gjennomført vesentlige endringer av disse tilskuddene. Dette har bl.a. skapt en større forutsigbarhet for næringen. Omleggingen har også bidratt til at en vesentlig større andel av de søknadsberettigede siidaandeler får ta del i virkemidlene over reindrifftsavtalen. Før omleggingen var andelen siidaandeler som mottok tilskudd svært varierende, og gjennomsnittet lå på om lag 60 prosent. Etter omleggingen har andelen vært mindre varierende, og gjennomsnittet har vært om lag 80 pst.

For å nå gitte reindrifftspolitiske mål er det viktig at reindrifftsloven og reindrifftsavtalen utfyller hverandre og trekker i samme retning. Med bakgrunn i at man fikk ny reindrifftslov i 2007, og at de direkte tilskuddsordningene over reindrifftsavtalen snart har fungert i 10 år, er avtalepartene enige i at det blir gjennomført en gjennomgang av dagens tilskuddsordninger. Formålet med gjennomgangen er å få klarlagt om effekten av de kostnadssenkende og direkte tilskuddene samsvarer med avtalepartenes intensjoner ved omleggingen i 2003/2004 om å stimulere til økt markedsrettet produksjon og verdiskaping. Videre skal gjennomgangen gi en vurdering om tilskuddene har lagt til rette for de som har reindrift som hovednæring, og hvordan tilskuddene har virket i forhold til likestilling og inntektsfordeling mellom områdene, samt hvordan tilskuddene har virket i

forhold til organisering og utøvelsen av reindriften.

Avtalepartene ser det også som viktig at gjennomgangen innebærer forslag til justeringer som gjør at de kostnadssenkende og direkte tilskuddene i størst mulig grad stimulerer til en reindrift som har markedsrettet produksjon og verdiskaping som mål, samt at muligheten til å ha reindrift som hovednæring styrkes. I den forbindelse vil det være sentralt at man vurderer en tilskuddsprosent knyttet til reinens eierskap i siidaandelen. Videre ser avtalepartene det som viktig at det vurderes justeringer av dagens ordninger og mulige andre tiltak innenfor gjeldende bevilgningsramme som kan styrke kvinnes posisjon i reindriften. I tillegg skal det vurderes endringer i distriktstilskuddet som bedre legger til rette for distriktenes arbeid med arealsaker.

Norsk Institutt for Landbruksøkonomisk forskning (NILF) er gitt oppdraget med å foreta gjennomgangen av tilskuddene. NILFs arbeid skal skje i nært samarbeid med Reindrifftsforvaltningen som forutsettes å stille det aktuelle grunnlagsmaterialet for utredningen til disposisjon og bidra med beregningsarbeid. Gjennom en referansegruppe skal NILF arbeide i nær kontakt med avtalepartene for drøfting og innspill. Rammen for gjennomføring av prosjektet i henhold til avtalepartenes mandat er fastsatt til 250.000 kroner. Når det gjelder referansegruppens reiseutgifter, dekkes disse over reindrifftsavtalen utenfor NILFs ramme. NILFs rapport skal legges frem for avtalepartene innen 1. november 2012.

5.3.19 Andre ordninger som sorterer under RUF

Utover de ordningene som er omtalt ovenfor, er avtalepartene enige om at det ikke gjennomføres endringer i de øvrige ordningene som i dag sorterer under Reindrifftsens utviklingsfond.

5.4 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

Avtalepartene er enige om å videreføre stimuleringen til reell markedsrettet produksjon og verdiskaping, og på den måten legge til rette for de reindrifftsutøverne som har reindrift som hovednæring.

Det foreslås en bevilgning på 62,4 mill. kroner for avtaleåret 2012/2013 til ulike direkte tilskudd. Dette er en økning på 2,4 mill. kroner i forhold til gjeldene oppgjør.

5.4.1 Distriktstilskudd

Distriktstilskuddet skal bidra til å gi distriktene og tamreinlagene økonomisk grunnlag for å ivareta sitt ansvar og sine oppgaver med utvikling av reindriften i en bærekraftig retning. Dette innebærer bl.a. å få et reintall tilpasset beitegrunnlaget, sikring av reindrifftsens arealer, økt lønnsomhet, samt legge til rette for en kriseberedskap.

Samtlige distrikter har nå utarbeidet bruksregler, og Reindrifftsstyret har som forutsatt behandlet reintallet for samtlige reinbeitedistrikter før årsskifte. Godkjente bruksregler gjør det nå mulig med en særskilt oppfølging av siidaer i distrikter med et for høyt reintall i forhold til det godkjente. Ved at oppfølgingsansvaret ligger hos den enkelte siidaandelsinnehaver, er avtalepartene enige om at det generelle vilkåret om at distriktet må holde seg innenfor godkjente bruksregler fjernes. For øvrig videreføres dagens regelverk og satser.

Det foreslås en bevilgning på 9,9. mill. kroner til distriktstilskudd for Reindrifftsavtalen 2012/2013. Dette er tilsvarende bevilgning som for Reindrifftsoppgjøret 2011/2012.

5.4.2 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

Det gjøres følgende avsetninger til tilskudd til siidaandeler og tamreinlag:

a. Produksjonspremie

Det avsettes 23,0 mill. kroner til ordningen med produksjonspremie. Siidaandelens produksjonspremie beregnes med 26 pst. av avgiftspliktig salg av kjøtt og andre avgiftspliktige næringsinntekter fra rein tilhørende alle reineierne i siidaandelen. Ved salg av livdyr beregnes det produksjonspremie bare i de tilfeller hvor kjøperen er innvilget livdyrlån etter tidligere ordning over Reindrifftsens Utviklingsfond. Avgiftsfrie inntekter, samt annet salg av livdyr, inngår ikke som grunnlag for beregningen av produksjonspremien. Det utbetales ikke produksjonspremie for avgiftspliktig inntekt som overstiger 400.000 kroner per siidaandel og 1.000.000 kroner per tamreinlag.

Produksjonspremien utbetales til leder av siidaandelen. Lederen har ansvaret for å oversende næringsoppgavene fra reineierne som er registrert under siidaandelen innen fastsatt frist. For tamreinlagene vil årsregnskapene danne grunnlaget for beregningen av produksjonspremien.

b. Kalveslaktetilskudd

Det avsettes 15,4 mill. kroner til ordningen med kalveslaktetilskudd. Regelverk for kalveslaktetilskuddet videreføres. Satsen økes fra 250 kroner per kalv til 275 kroner per kalv.

c. Driftstilskudd

Det avsettes 9,2 mill. kroner til ordningen med driftstilskudd. Satsen for driftstilskuddet økes til 13.500 kroner per siidaandel i samtlige reinbeiteområder.

I de siidaandeler der kvinner står som enkeltinnehavere og/eller leder av siidaandelen er under 30 år per 1.1.2012, utbetales det et driftstilskudd på 25.000 kroner.

Ordningen med tilskudd ved overføring av ansvaret som leder av siidaandel økes med 5.000 kroner til 65.000 kroner til den som overtar siidaandelen. Tilskuddet gis de tre første årene etter overføringen. Etablerte midlertidige enheter i forbindelse med generasjonsovergang, og fremtidige sideordnede rekrutteringsandeler, omfattes ikke av ordningen.

f. Ektefelle- og samboertillegg

Det avsettes 3,0 mill. kroner til ordningen med ektefelle- og samboertillegg. Regelverk og satser for ektefelle- og samboertillegget videreføres. Inntektsnivået for å være tilskuddberettiget økes fra 175.000 kroner til en bruttoinntekt utenom reindriften på 200.000 kroner.

5.4.3 Frakttilskudd

Det avsettes 1,9 mill. kroner til tilskudd for frakt av slakteskrotter fra slakteanlegg til fryseanlegg. Tilskuddet ved frakt av reinslakt skal bidra til utjevning av pris på reinkjøtt til reineiere i ulike reinbeitedistrikter og tamreinlag, samt bidra til utjevning av fraktkostnader til marked. Dagens regelverk videreføres.

Satsen for frakt av slakteskrotter fra slakteanlegg til fryseanlegg for godkjente slakterier endres til 10 kroner per skrott for avstand fra 5 km til 200 km, 40 kroner fra 201 km til 300 km og 50 kroner fra 301 km.

5.5 Velferdsordninger

Det avsettes 1,9 mill. kroner til velferdsordninger.

Av disse avsettes 300.000 kroner til ordningen med tidligpensjon. Satsene for enbrukerpensjonen videreføres med 100.000 kroner per år, og tobrukerpensjonen med 160.000 per år.

Videre avsettes det 1,0 mill. kroner til ordningen med avløsning ved svangerskap og fødsel. Tilskuddet skal bidra til å styrke stillingen til reindriftskvinnene. Tilskudd for leid hjelp ved svangerskap og fødsel forvaltes av Reindriftsforvaltningen. Gjeldende satser videreføres. Ved utarbeidelsen av forskriftene for Reindriftsavtalen 2012/2013 skal man sikre samme fleksibilitet i regelverket for avløsning ved svangerskap og fødsel som for de generelle lovpålagte permisjonstider som i folketrygdens regelverk.

Bevilgningen til sykepengeordningen videreføres uendret med 0,6 mill. kroner. Den kollektive innbetalingen over reindriftsavtalen til sykepengeordningen dekker tilleggspremien for økte sykepenger, fra 65 pst til 100 pst av inntektsgrunnlaget for sykdom utover 16 dager. Fødselspenger dekkes også med 100 pst av inntektsgrunnlaget. Bevilgningen beregnes ut fra samlet næringsinntekt for de reineiere som inngår i ordningen. Midlene overføres sentralt til Folketrygden.

Over organisasjonstilskuddet er det øremerket 200.000 kroner til organisering og drift av HMS-tiltak for reindriftsnæringen, jf pkt 5.6. Tildelingen forutsetter en egenandel på 10 pst fra brukerne av tjenesten. NRL skal årlig rapportere i forhold til bruken av midlene.

Fram til 2012 hadde reindriftsnæringen i likhet med jordbruket en trygdeavgift på 7,8 pst. For å dekke differansen mellom 7,8 pst og 11 pst har det siden 1993 blitt overført 1,2 mill. kroner fra reindriftsavtalen til folketrygden. Fra og med 2012 ble trygdeavgiften for næringsinntekt fra reindrift og jordbruk økt til 11 pst, slik at denne nå er på samme nivå som ordinær trygdeavgift for næringsinntekter. Samtidig ble reindriftsfradraget økt. Denne økningen sammen med en omdisponering av tidligere bidrag på 1,2 mill. kroner til inntektsgivende tiltak, skal bidra til at reineierne som er tilskuddsmottakere over reindriftsavtalen går samlet sett i balanse.

5.6 Organisasjonstilskudd

Organisasjonstilskuddet videreføres med 6,1 mill. kroner, herunder 200.000 kroner til HMS-tiltak i reindriften.

Når NRL får sitt organisasjonstilskudd over statsbudsjettet, stilles det en rekke krav til rapportering, og til oppfølging av andre krav. Videre forutsettes det at NRL organiserer sitt arbeid slik at organisasjonen kan delta aktivt i prosesser av sentral betydning for reindriften. Tilskuddet utbetales kvartalsvis på grunnlag av oversendt årsrapport og revisorgodkjent regnskap for siste driftsår, samt budsjett og planer for 2013. Kontingentinntekter og eventuelle tilskudd/refusjoner/inntekter fra andre offentlige institusjoner skal spesifiseres både i regnskap og budsjett.

5.7 Importordninger

Det tollbaserte importvernet skal, innenfor de rammer som Norges forpliktelser i henhold til WTO-avtalen setter, praktiseres på en måte som sikrer reindriftnæringen et rimelig vern mot konkurrerende import. Etter samråd med Reindrifftens importutvalg, kan Landbruks- og matdepartementet ved Statens landbruksforvaltning fast-

sette kvoter for reinkjøtt og/eller levende rein for slakting som kan importeres med redusert toll. I en situasjon hvor Importutvalget eventuelt skulle vedta å gi råd om import, forutsetter Landbruks- og matdepartementet at Statens Landbruksforvaltning tar kontakt med departementet.

Siden vinteren 2003 er det ikke importert reinkjøtt til redusert toll. Hovedårsaken til dette har vært behovet for stimulering til økt slakting og omsetning av innenlandsprodusert reinkjøtt.

5.8 Regelverk

Regelverket for Reindrifftens utviklingsfond og ordningene under punkt 5.4 fastsettes av LMD i samråd med NRL. Det forutsettes at fastsettelsen finner sted senest 1. juli 2012. Regelverket blir publisert i et eget forskriftshefte som trykkes både med norsk og samisk tekst. Videre blir regelverket lagt ut på Reindrifftsforvaltningens internettside, samt utsendt til samtlige ledere av siidaandeler.

6 Endringer i statsbudsjettet 2012

I samsvar med Prop. 1 S (2011-2012) for Landbruks- og matdepartementet har Stortinget vedtatt bevilgninger over kapittel 1151 med i alt 102,0 mill. kroner. Det foreslås nå omdisponeringer i statsbudsjettet for 2012, dvs at kapittel 1151, post 51 økes med 9,346 mill. kr, mot reduksjon av hhv kapittel 1147 post 71 med 0,5 mill. kroner og kapittel 1151 post 75 med 8,846 mill. kroner.

Omdisponeringen på 0,5 mill. kroner fra kapittel 1147 post 71 gjelder tiltak for distrikter som er utestengt fra vinterbeiter i Sverige. Omdisponeringen av 8,46 mill. kroner skal bidra til å dekke kostnadene til oppfølging og avvikling av reguleringslageret. Det vises til kapittel 4.4.2 for nærmere omtale.

Øvrige budsjettforslag det er redegjort for i denne proposisjonen for 2013, med fordeling av Reindrifftsavtalens ramme på de ulike postene, legges på vanlig måte frem for Stortinget i forbindelse med ordinær budsjettbehandling gjennom Prop. 1 S (2012-2013) for Landbruks- og matdepartementet.

Landbruks- og matdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om Reindrifftsavtalen 2012/2013, og endringer i statsbudsjettet for 2012 m.m.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om Reindrifftsavtalen 2012/2013, og endringer i statsbudsjettet for 2012 m.m. i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til vedtak om Reindrifftsavtalen 2012/2013, og endringer i statsbudsjettet for 2012 m.m.

I statsbudsjettet for 2012 gjøres følgende endringer:

I

Utgifter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1147		Reindrifftsforvaltningen	
	71	Omstillingstiltak i Indre Finnmark reduseres med fra kr 8.904.000 til kr 8.404.000.	500.000
1151		Til gjennomføring av reindrifftsavtalen	
	51	Tilskudd til Utviklings- og investeringsfondet økes med fra kr 32.800.000 til kr 42.146.000	9.346.000
	75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd reduseres med fra kr 60.000.000 til kr 51.154.000	8.846.000

II

Stortinget gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den foreslåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2013.

Vedlegg 1**Reindrifftsavtale 1. juli 2012 – 30. juni 2013**

I henhold til Hovedavtalen for reindrifftsneringen av 26. februar 1993, har Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund inngått følgende reindrifftsavtale for driftsåret 2012/2013, gjeldende fra 1. juli 2012 til 30. juni 2013.

1 Økonomisk ramme 2012 – 2013**1.1 Bevilgninger over statsbudsjettet**

Partene er enige om en ramme for Reindrifftsavtalen 2012/2013 på 104,5 mill kroner.

1.2 Priser

Det fastsettes ikke målpris for reinkjøtt i slaktese-songen 2012/2013.

2 Reindrifftsavtalens bevilgninger følger kalenderåret

Årets forhandlinger gjelder budsjettåret 2013. Bevilgningene innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop. 1 S (2012-2013) for Landbruks- og matdepartementet (LMD). Stortingsproposisjonen om reindrifftsavtalen fremmes som tidligere for behandling i vårsesjonen. Proposisjonen vil både inneholde forslag til budsjettvedtak, og forslag til omdisponeringer mellom poster for 2012. Det forutsettes at Stortinget ved sin behandling av proposisjonen gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den inngåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2013.

3 Utviklings- og investeringstiltak

Det bevilges for Reindrifftsavtalen 2012/2013 34,1 mill kr til Reindrifftsens Utviklingsfond (RUF).

Ut fra fondets økonomiske situasjon, settes til-delingsrammen til RUF lik bevilgningsrammen.

Avtalepartene legger til grunn at RUFs styre skal utøve sin myndighet med utgangspunkt i til-delingsrammen, og at styret selv legger opp til en plan for disponering av ikke øremerkede midler som kan understøtte målsettingene for reindriffts-politikken.

For Reindrifftsens Utviklingsfond gjøres det følgende avsetninger:

- 1,0 mill. kroner til kvinnerettede tiltak
- 2,0 mill. kroner til Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling / STN
- 1,45 mill. kroner til konfliktforebyggende tiltak
- 8,0 mill. kroner til Reinprogrammet
- 2,0 mill. kroner til fagbrevordningen i reindriften
- 4,1 mill. kroner til markedstiltak
- 5,3 mill. kroner til pramming
- 0,35 mill. kroner til lærings- og omsorgsbaserte tjenester
- 0,2 mill. kroner til et forprosjekt om klassifisering av reinsdyrkjøtt

For øvrig kan fondets midler nyttes til:

- Forskning og veiledning.
- Støtte ved omfattende tap av rein i ulykker.
- Gjeterhytter og øvrige reindrifftsanlegg, herunder gjerder og slakteanlegg.
- Refusjon av dokumenterte utgifter, til deltakelse på kurs og lignende for reindrifftsutøvere.
- Støtte til tiltak for reindrifftsneringen som følge av klimaskapte endringer.
- Sikring av reindrifftsens beiterett, herunder støtte i forbindelse med distriktenes arbeid med sikring av reindrifftsens arealer.
- Andre praktiske tiltak innenfor reindrifften, herunder transport av rein.
- Gjennomføring av strukturtiltak i distrikter med behov for tiltak for reintallstilpassing og ressursutnyttelse.
- Andre faglige tiltak til fremme for reindrifften, herunder veiledning, kursvirksomhet, beitegranskning, planlegging og avltiltak.
- Utvikling av binæringer og til formål av generell kulturell betydning for reindriffts-samene.
- Tilrettelegging av 1-2 dagers kompetanse-givende kurs/etterutdanning.

4 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

Det bevilges 62,4 mill kroner for avtaleåret 2012/2013 til ulike direkte tilskudd.

4.1 Distriktstilskudd

Samtlige distrikter har nå utarbeidet bruksregler. Godkjente bruksregler gjør det nå mulig med en særskilt oppfølging av siidaer i distrikter med et for høyt reintall i forhold til det godkjente. Det generelle vilkåret om at distriktet må holde seg innenfor godkjente bruksregler, kan derfor fjernes.

Øvrig regelverk og satser for distriktstilskuddet videreføres.

Det avsettes 9,9 mill kroner til ordningen med distriktstilskudd.

4.2 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

For innvilging av tilskudd til siidaandeler og tamreinlag må følgende vilkår være oppfylt:

- Siidaandelen/tamreinlaget må utøve en reindrift som er i samsvar med de til enhver tid gjeldende lover og forskrifter for næringen.
- Siidaandelen skal ha et reintall pr. 31. mars 2013 som er i samsvar med godkjente bruksregler. Det gjøres unntak fra reintall fastsatt i bruksreglene dersom det er utarbeidet en reduksjonsplan etter reindrifftsloven § 60 tredje ledd, og reintallet til siidaandelen pr. 31. mars 2013 er iht. til reduksjonsplanen.
- Leder/ledere av siidaandelen/tamreinlaget må ha en avgiftspliktig inntekt fra salg av reinkjøtt fra rein i eget merke på minimum 50.000 kroner eksklusiv merverdiavgift i 2012. I Troms, Nordland og Nord-Trøndelag settes inntektskravet til 30.000 kroner.
- Leder av siidaandelen/tamreinlaget må ikke motta alderspensjon etter folketrygdlovens regler per 31. mars 2012. For felles siidaandel og/eller siidaandel som er berettiget til ektefelle-tillegg, gjelder dette yngste ektefelle.

Det gjøres følgende avsetninger til tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

a. Produksjonspremie:

Regelverk for produksjonspremien videreføres. Beregningsprosenten økes fra 25% til 26% av avgiftspliktig salg av kjøtt og andre avgiftspliktige næringsinntekter fra rein.

Det avsettes 23,0 mill. kroner til ordningen med produksjonspremie.

b. Kalveslaktetilskuddet:

Regelverk for kalveslaktetilskuddet videreføres. Satsen økes fra 250 kroner per kalv til 275 kroner per kalv.

Det avsettes 15,4 mill. kroner til ordningen med kalveslaktetilskudd.

c. Driftstilskudd:

Regelverk for driftstilskuddet videreføres. Satsen for driftstilskuddet øker per siidaandel med 3.500 kroner til 13.500 kroner.

Det avsettes 9,2 mill kroner til ordningen med driftstilskudd.

d. Ektefelle- og samboertillegg:

Regelverk og satser for ektefelle- og samboertillegget videreføres. Inntektsnivået for å være tilskuddsberettiget økes fra 175.000 kroner til en bruttoinntekt utenom reindrifften på 200.000 kroner.

Det avsettes 3,0 mill kroner til ordningen med ektefelle-tillegg.

e. Etableringstilskudd:

Regelverket for etableringstilskudd videreføres. Satsen for det ekstraordinære driftstilskuddet øker fra 60.000 kroner til 65.000 kroner. Tilskuddet gis hvert av de tre første årene etter overdragelsen.

4.3 Andre tilskudd

Frakttilskudd:

Regelverk for frakttilskuddet videreføres.

Satsen for frakt av slakteskrotter fra slakteanlegg til fryseanlegg for godkjente slakterier endres til 10 kroner per skrott for avstand fra 5 km til 200 km, 40 kroner fra 201 km til 300 km og 50 kroner fra 301 km.

Det avsettes 1,9 mill kroner til ordningen med frakttilskudd for frakt av slakteskrotter fra slakteanlegg til fryseanlegg.

5 Velferdsordninger

Det bevilges totalt 1,9 mill kroner til velferdsordningene i reindrifften for Reindrifftsavtalen 2012/2013.

5.1 Tidligpensjon i reindrifften

Regelverk og satser for tidligpensjon i reindrifften videreføres.

Det avsettes 300.000 kroner til tidligpensjon i reindrifften i Reindrifftsavtalen 2012/2013.

5.2 Avløsning ved svangerskap /fødsel

Regelverk og satser for tilskudd til avløsning ved svangerskap/fødsel videreføres.

Det avsettes 1,0 mill kroner til tilskudd til avløsning ved svangerskap/fødsel i Reindrifftsavtalen 2012/2013.

5.3 Øvrige velferdsordninger

Gjeldende regelverk og avsetting til sykepengeordningen videreføres.

Det avsettes 0,6 mill kroner til sykepengeordningen i Reindrifftsavtalen 2012/2013.

6 Organisasjonstilskudd

Bevilgningen til organisasjonstilskudd settes til 6,1 mill kroner, herunder 200.000 kroner til HMS tiltak i reindrifften.

Tilskuddet utbetales kvartalsvis på grunnlag av oversendt årsrapport og revisorgodkjent regnskap for siste driftsår, samt budsjett og planer for 2013. Kontingentinntekter og eventuelle tilskudd/refusjoner/inntekter fra andre institusjoner/departementet skal spesifiseres både i regnskap og budsjett.

7 Importordninger

Det tollbaserte importvernet skal, innenfor de rammer som Norges forpliktelser i henhold til WTO-avtalen setter, praktiseres på en måte som sikrer reindrifftsnaeringen et rimelig vern mot konkurrerende import. Etter samråd med Reindrifftens importutvalg, kan Landbruks- og matdepartementet ved Statens Landbruksforvaltning fastsette kvoter for reinkjøtt og/eller levende rein for slakting som kan importeres med redusert toll. I en situasjon hvor Importutvalget eventuelt skulle vedta å gi råd om import, forutsetter Landbruks- og matdepartementet at Statens Landbruksforvaltning tar kontakt med departementet.

8 Regelverk

Regelverket for Reindrifftens utviklingsfond og ordningene under punkt 4, fastsettes av Landbruks- og matdepartementet i samråd med Norske Reindrifftsamers Landsforbund.

Oslo 23. februar 2012

Nils Henrik Sara

Anne Marie Glosli

Vedlegg 2**Sluttprotokoll fra reindrifftsavtaleforhandlingene 2012**

Staten v/ Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) har gjennomført forhandlinger om Reindrifftsavtale for 2012/2013.

Fra Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) møte:

Forhandlingsutvalg	Nils Henrik Sara (leder) Kristina J Eira Per John A Anti
Sakkyndig/rådgiver	Inge Even Danielsen John Anders Lifjell Mads Kappfjell Berit Marie Lise Eira Per M Sara

Fra Staten møte:

Forhandlingsutvalg	Anne Marie Glosli (leder) Marit Myklevold Jan Yngvar Kiel
Sakkyndige/rådgivere	Kjell Kippe (Reindrifftsforvaltningen) Anne Merete M Sara (Reindrifftsforvaltningen) Måret Guhttor (Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet) Espen Fjeldstad (Miljøverndepartementet)
Observatør	Brita Oskal Eira (Sametinget)
Sekretær	Morten Floor

1 Budsjettmessige endringer i Reindrifftsoppgjøret 2011/2012**1.1 Utestengning fra vinterbeiter i Sverige**

For å finansiere tiltak for distrikter som er utestengt fra vinterbeiter i Sverige sesongen 2011/2012 fremmes ved Stortingets behandling av Reindrifftsavtalen 2012/2013 forslag om å omdisponere 0,5 mill kroner fra kapittel 1147 post 71 til kapittel 1151 post 51.

RUF-styret gis i oppdrag å vurdere dagens satser for ordningen, og fastsette nye satser som er bedre tilpasset distriktenes faktiske kostnader.

2 Reindrifftsavtalen for 2012/2013

Forhandlingsutvalgene er enige om en reindrifftsavtale for 2012/2013, gjeldende fra 1. juli 2012 til 30. juni 2013. Avtaleteksten er gjennomgått og undertegnet.

Avtalepartene er i tilknytning til de enkelte poster og ordninger enige om:

2.1 Post 51: Reindrifftens utviklingsfond (RUF)**2.1.1 Styret for RUF**

Styret for Reindrifftens utviklingsfond skal ha fire medlemmer og oppnevnes for 2 år. Partene er enige om å videreføre at Reindrifftsstyrets leder oppnevnes som leder av RUF-styret. For øvrig oppnevner LMD en representant, og NRL oppnevner to representanter. For at styret skal være beslutningsdyktig, gis lederen dobbeltstemme. Nytt styre skal være operativt fra 1. juli 2012.

2.1.2 Strategisk plan

For å legge til rette for økt slaktning- og omsetning av reinkjøtt, ser avtalepartene det som viktig at det skjer en samordning av reindrifftsavtalens virkemidler. Med bakgrunn i de siste års utfordringer knyttet til manglende mulighet for levering av slakterein, har avtalepartene bestemt at RUF-styret har særlig oppmerksomhet mot, og prioriterer

tiltak som sikrer en mest mulig effektiv slaktestruktur i samtlige av reindriftsområdene.

Med dette som utgangspunkt skal RUF-styret utarbeide en strategisk plan for fremtidige prioriteringer både når det gjelder slakteanlegg og annen infrastruktur. Ved utarbeidelsen vil det være sentralt å ta utgangspunkt i de kartlegginger som har funnet sted når det gjelder slakteribedriftene, samt at planen samordnes med VSP-rein og Markedsutvalgets arbeid. Planen skal legges fram for avtalepartene til godkjenning i forbindelse med forskriftsmøte i mai/juni.

2.1.3 Kvinnerettede tiltak

Avtalepartene har drøftet tiltak for å styrke kvinnens stilling i reindriften. Drøftelsene har bl.a. tatt utgangspunkt i rapporten "Likestilling i reindriften". Avtalepartene ser behov for å styrke kvinnens stilling i reindriften og at dette er et område som krever løpende oppfølging i de kommende reindriftsavtaleforhandlingene. For Reindriftsavtalen 2012/2013 er avtalepartene enige om følgende kvinnerettede tiltak:

- RUF-styret fastsetter en strategi og kriterier for fremtidig bruk av avsetningen på 1 mill. kroner til kvinnerettede tiltak.
- Ved utarbeidelsen av strateginotatet til Reinprogrammet er det viktig å ha stor oppmerksomhet på tiltak som er særlig innrettet mot kvinner.
- Pensjonspoeng har betydning for valg av arbeidsforhold. NRL skal initiere et prosjekt for å få kartlagt muligheter og utfordringer ved etablering av en egen pensjonsgarantiordning i reindriften.
- Ved utarbeidelsen av forskriftene for Reindriftsavtalen 2012/2013 skal man sikre samme fleksibilitet i regleverket for avløsning ved svangerskap og fødsel og de generelle lovpålagte permisjonstider.
- Ved NILFs gjennomgang av de kostnadsnedsenkende og direkte tilskuddene skal det foretas en vurdering om de kvinnerettede tiltakene over Reindriftsavtalen har fungert etter hensikten. Videre skal NILF vurdere justeringer av dagens ordninger og mulige andre tiltak som kan styrke kvinnens posisjon i reindriften.
- I enkelte tilfeller er situasjonen slik at den ene ektefellen ikke får nyttiggjort seg av reindriftsfradraget. Praksisen er uavhengig av om ektefellene har hver sin siidaandel og rein i eget merke. Sett ut fra et likestillingsperspektiv er avtalepartene enige om at denne praksisen er uheldig. Departementet skal ta saken opp med

Skattedirektoratet med sikte på å få endret denne praksisen.

2.1.4 Forskning og utvikling

Avtalepartene er enige om at det ikke øremerkes midler til forskning og veiledning i 2012. Det forutsettes at RUF-styret snarlig avklarer årets avsetning. Denne avsetningen skal inkludere 300.000 kroner til finansiering av NRLs andel i prosjektet "Reindriftens hverdag".

Avtalepartene er enige om at følgende hovedområder prioriteres når RUF-styret fastsetter sin nye strategiske plan:

- arealbruk
- rein / dyrerelaterte forhold
- bærekraftig utvikling og institusjonelle endringsprosesser
- drift og produksjon
- samfunnsforhold / sosiokulturelle forhold i næringa

2.1.5 Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling/STN

Bevilgningen fra RUF til Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling (STN) skal benyttes til å støtte opp under kombinasjonsnæringer hvor reindrift inngår. Formålet med overføringen er å øke den reelle verdiskapingen i tilknytning til reindriftsnæringen.

2.1.6 Konfliktforebyggende tiltak

Avtalepartene viser til at hovedformålet med de konfliktforebyggende tiltakene er å redusere konfliktene mellom reindriften og det øvrige landbruket. Med dette som utgangspunkt legger avtalepartene til grunn at avtalepartene i det kommende jordbruksoppgjøret overfører Innovasjon Norge tilsvarende bevilgning på 1,45 mill kroner fra kommende jordbruksavtale.

2.1.7 Reinprogrammet

Avtalepartene er enige om at dagens VSP-rein avvikles, og at det blir etablert et program for reindriften tilsvarende Lokalmatprogrammet finansiert over jordbruksavtalen og driftet av Innovasjon Norge. Et tilpasset program for reinbedriftene må sikre ivaretagelse av disse bedriftene sine utfordringer. Samtidig skal reiselivsbasert næringsutvikling i reindriften, samt samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter inngå i programmet.

Det legges til grunn at programmet forankres sentralt i Innovasjon Norge.

Programmet ledes av en styringsgruppe oppnevnt av LMD og består av 5 medlemmer:

- 2 representanter fra LMD
- 2 representanter fra NRL
- 1 representant fra Sametinget

Styringsgruppen oppnevnes for 3 år. NRL leder styringsgruppen.

Avtalepartene er enige om at Landbruks- og matdepartementet i samarbeid med NRL og Sametinget utarbeider et strategidokument for et framtidig program for reinbedriftene. Strategidokumentet legges fram og behandles av avtalepartene i forbindelse med forskriftsmøtet i mai/juni 2012, slik at nytt program kan være operativt høsten 2012.

2.1.8 Fagbrevordningen

Avtalepartene er enige om at fagbrevordningen er en viktig ordning. Imidlertid er partene fortsatt av den mening at ordningen bør fases ut av reindrifftsavtalen når annen finansiering er etablert. Avtalepartene forutsetter at Opplæringskontoret skal arbeide aktivt med dette som siktemål.

2.1.9 Markedstiltak

Avtalepartene slutter seg til Markedsutvalgets aktivitetsplan og revidert budsjett for 2012. I tillegg skal Markedsutvalget med bakgrunn i utviklingen av VSP-rein gjennomføre to seminarer for reinkjøttbransjen i løpet av avtaleåret 2012/2013. Seminarene skal bidra til økt kompetanse, og er en viktig arena for nettverksbygging og kunnskapsutveksling.

Med bakgrunn i den utfordrende markedssituasjonen og stor aktivitet i Markedsutvalget, vil arbeidsbelastningen til enkelte av utvalgets medlemmer bli større enn hva som var tiltenkt da utvalget ble oppnevnt. Avtalepartene er derfor enige om at Markedsutvalget gis mulighet til å omdisponere 200.000 kroner i budsjettet for 2012 for å kompensere ekstra arbeidsbelastning og økt reiseaktivitet. Kompensasjonen skal være knyttet til arbeidet med Markedshåndboken, utvikling av ny grafisk profil, samt utviklingen av nye kommunikasjonsselementer. Utvalget skal sammen med sekretariatet, avgjøre hvem som skal gis en kompensasjon og størrelsen på kompensasjonen.

Markedsutvalget har under arbeid en rekke prosjekter for å sikre bl.a. en mer rettet og forutsigbar markedsføring av reinsdyrkjøtt. For å legge

til rette for at det sittende Markedsutvalget får slutført sitt arbeide, prolongeres utvalgets funksjonstid med ett år, det vi si fram til 1. juli 2013.

Videre slutter partene seg til at Markedsutvalget benytter Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK) som strategisk samarbeidspartner til gjennomføring av valgte generiske markedsaktiviteter.

2.1.10 Pramming av rein:

Pramming av rein skal fortsatt administreres av Staten ved Reindrifftsforvaltningen. Kostnadene dekkes over Reindrifftsavtalen.

2.1.11 Gjeterhytter

Avtalepartene er enige om å videreføre gjeldende regelverk og satser i forhold til tilskudd til gjeterhytter og reindrifftsanlegg. Det kan kun gis tilskudd til de hytter som er tatt inn i de godkjente bruksreglene.

2.1.12 Lærings- og omsorgsbaserte tjenester

Partene er enige om å etablere en egen ordning for lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften. Avtalepartene ser på lærings- og omsorgsbaserte tjenester som et næringsrettet tiltak og en mulighet for reindrifften til økt inntjening. I tillegg vil en slik ordning bidra til å bygge et positivt omdømme omkring reindrifften. Ordningen skal være tilpasset næringens kultur- og særegenhet. Det etableres en bredt sammensatt prosjektgruppe under ledelse av LMD for utvikling av ordningen. Utover LMD skal NRL, Sametinget og FAD være representert i gruppen. Rapport fra gruppens arbeid skal oversendes avtalepartene innen 1. august 2012.

2.1.13 Gjennomgang av situasjonen i Nordland og Troms med sikte på økt produktivitet

Avtalepartene er enige om å etablere en partsammensatt arbeidsgruppe som skal foreta en gjennomgang av situasjonen i Nordland og Troms med sikte på økt produktivitet.

Arbeidsgruppen skal foreta en reindrifftsaglig gjennomgang av forholdene med formål å kartlegge årsakene til de siste års negative utvikling i produksjonen i Nordland og Troms med bakgrunn i eksisterende tallmateriale. Arbeidsgruppen skal identifisere og beskrive faktorer som fører til lav produksjon. Videre skal gruppen fremme forslag til tiltak som kan bidra til å snu den negative utviklingen og som stimulerer til økt

produksjon, herunder strukturelle tiltak, økonomiske virkemidler og avdekke behov for videre undersøkelser og forskning.

Arbeidsgruppen skal bestå av fem medlemmer, hvorav 2 medlemmer oppnevnes av NRL og 3 medlemmer oppnevnes av LMD. Arbeidsgruppen ledes av LMD.

Arbeidsgruppen skal legge fram en rapport for avtalepartene innen 31. mai 2012.

2.1.14 Reintallstilpasningen

Avtalepartene viser til at det er fastsatt nye reintall for samtlige reinbeitedistrikt i Norge. For enkelte distrikt vil dette medføre at reineiere må finne inntektsgivende arbeid utenfor næringen. Dette vil få konsekvenser, ikke minst fordi de berørte i mange tilfeller ikke har annen formell kompetanse enn den reindriftsfaglige. På denne bakgrunn er avtalepartene enige om at det nedsettes en arbeidsgruppe som får følgende oppdrag:

- Kartlegge omfanget av utøvere som velger å slutte med reindrift.
- Kartlegge velferdsmessige og samfunnsmessige konsekvenser.
- Gi en oversikt over mulige tiltak innenfor det eksisterende virkemiddelapparatet som kan bidra til å redusere de negative konsekvensene.
- Gruppen skal kunne vurdere i hvilken grad eksisterende ordninger er tilpasset målgruppen og de mål som er satt for reindriftspolitikken.

Gruppen sammensettes med representanter fra Arbeidsdepartementet (AD), Kommunal- og regionaldepartementet (KRD), Landbruks- og matdepartementet ((LMD), Sametinget og Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL). Arbeidsgruppen ledes av LMD. Rapporten skal være ferdigstilt innen 1.6.2012.

2.1.15 Klassifisering av reinsdyrkjøtt

Avtalepartene er enige om å gjennomføre et forprosjekt i regi av NRL for å kartlegge mulighetene og begrensningene for å få implementert en standard for klassifisering av reinsdyrkjøtt. NRLs arbeid skal skje i nært samarbeid med Animalia. Det forutsettes at Reindriftsforvaltningen stiller aktuelt grunnlagsmateriale til disposisjon. Det avsettes inntil 200.000 kroner til gjennomføring av forprosjektet. Forprosjektet skal presenteres for avtalepartene under forskriftsmøte i mai/juni.

2.2 Post 75: Kostnadssenkende og direkte tilskudd

2.1.1 Gjennomgang av de kostnadssenkende og direkte tilskuddene

Avtalepartene er enige om følgende mandat og prosess for gjennomgang av de kostnadssenkende og direkte tilskuddene:

- a) Partene er enige om å foreta en gjennomgang av de kostnadssenkende og direkte tilskuddene, herunder gjeldende tilskuddsordninger og de ordninger som er avvirket siden omleggingen i 2003/2004.
- b) Formålet med gjennomgangen er å få klarlagt om effekten av de kostnadssenkende og direkte tilskuddene samsvarer med avtalepartenes intensjoner ved omleggingen i 2003/2004 om å stimulere til økt markedsrettet produksjon og verdiskaping. Videre skal gjennomgangen gi en vurdering om tilskuddene har lagt til rette for de som har reindrift som hovednæring, og hvordan tilskuddene har virket i forhold til likestilling og inntektsfordeling mellom områdene, samt hvordan tilskuddene har virket i forhold til organisering og utøvelsen av reindriften.
- c) Vurderingen ovenfor skal foretas for hvert enkelt reinbeiteområde, samt for hvert av tamreinlagene.
- d) Gjennomgangen skal også ta sikte på å foreslå justeringer som gjør at de kostnadssenkende og direkte tilskuddene i størst mulig grad stimulerer til en reindrift som har markedsrettet produksjon og verdiskaping som mål, samt at muligheten til å ha reindrift som hovednæring styrkes. I den forbindelse skal en tilskuddsprosent knyttet til reinens eierskap i siidaandelen vurderes. Videre skal det vurderes justeringer av dagens ordninger og mulige andre tiltak innenfor gjeldene bevilgningsramme som kan styrke kvinnens posisjon i reindriften. I tillegg skal det vurderes endringer i distriktstilskuddet som bedre legger til rette for distriktenes arbeid med arealsaker.
- e) Norsk Institutt for Landbruksøkonomisk forskning (NILF) får oppdraget med å foreta gjennomgangen av tilskuddene.
- f) NILFs arbeid skal skje i nært samarbeid med Reindriftsforvaltningen som forutsettes å stille det aktuelle grunnlagsmaterialet for utredningen til disposisjon og bidra med beregningsarbeid. Gjennom en referanse-

gruppe skal NILF arbeide i nær kontakt med avtalepartene for drøfting og innspill.

- g) Referansegruppen skal bestå av 4 personer, hvorav 2 oppnevnes av LMD og 2 oppnevnes av NRL.
- h) NILF utarbeider en rapport med foreløpige vurderinger og forslag til videre prosess innen 18. mai 2012.
- i) Avtalepartene drøfter rapporten på forskriftsmøtet i mai/juni og treffer vedtak om den videre prosess. Endelig rapport forutsettes lagt fram for avtalepartene innen 1. november 2012.
- j) Prosjektet forutsettes finansiert over avtalens budsjettposter.

2.2.2 Generelle vilkår for tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

Avtalepartene er enige om at de godkjente bruksreglene vil utgjøre fundamentet i ressursforvaltningen framover. Avtalepartene er enige om rein-

drifftsavtalens virkemidler skal brukes for å stimulere til oppfølging av godkjente bruksregler. Partene er enige om at man i forbindelse med utarbeidelsen av forskriftene til Reindrifftsavtalen 2012/2013 konkretiserer hvordan denne oppfølgingen skal gjennomføres.

3 Tiltak som følge av radioaktiv forurensing

- a) Det er avsatt 2,5 mill kroner over kapittel 1147 til finansiering av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt i 2012.
- b) Regelverket for radioaktivitetstiltak i slaktesesongen 2012/2013 fastsettes etter de samme prosedyrer som for forskriftene etter reindrifftsavtalen.

Oslo 23. februar 2012

Nils Henrik Sara

Anne Marie Glosli

Vedlegg 3**Fordeling av avtalens ramme (mill kroner)**

Post	Benevnelse	Oppgjøret 2011/2012	Forslag til avtalen for 2012/2013	Differanse 2011/2012 og 2012/2013
51	Reindrifftsens utviklingsfond	32,8	34,1	1,3
72	Organisasjonstilskudd	6,1	6,1	-
75	Direkte tilskudd	60,0	62,4	2,4
79	Velferdsordninger	3,1	1,9	-1,2
	Sum	102,0	104,5	2,5

Spesifikasjon av post 51: Utviklings- og investeringstiltak (mill kroner):

Formål	Oppgjøret 2011/2012, tildelings-ramme	Avtalen 2012/2013, tildelings-ramme
Kvinnerettede tiltak	1,0	1,0
Forskning og utvikling	-	-
SNT	2,0	2,0
Konfliktforebyggende tiltak	1,4	1,45
Verdiskapingsprogrammet for rein	7,7	-
Reinprogrammet	-	8,0
Fagbrevordningen	2,0	2,0
Markedstiltak	5,0	4,1
Pramming	5,0	5,3
Lærings- og omsorgsbaserte tjenester	-	0,35
Klassifisering av reinsdyrkjøtt	-	0,2
Til disposisjon for RUF's styre	8,7	9,7
Sum	32,8	34,1

Spesifikasjon av post 75: Kostnadssenkende og direkte tilskudd (mill kroner):

Benevnelse	Oppgjøret 2011/2012	Avtalen 2012/ 2013
Distriktstilskudd	9,9	9,9
Produksjonspremie	24,0	23,0
Kalveslakttilskudd	8,9	15,4
Vest-Finnmark tilskudd	5,0	-
Driftstilskudd	7,0	9,2
Ektefellestilskudd	3,3	3,0
Fraktilskudd	1,9	1,9
Sum	60,0	62,4

Trykk: AS O. Fredr. Arnesen. Mai 2012

241491